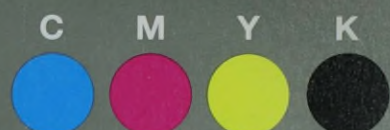

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

538
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

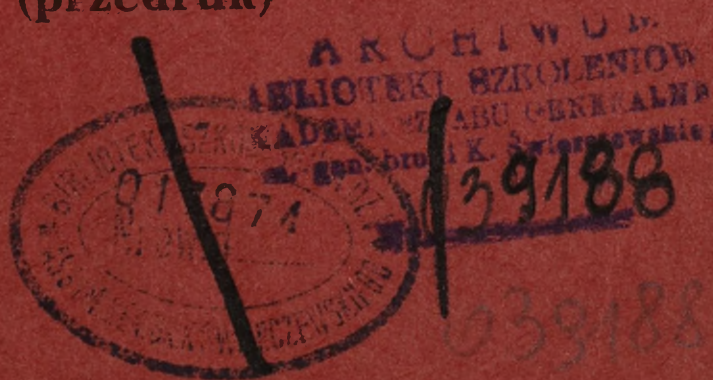
KATEDRA ORGANIZACJI I MOBILIZACJI WOJSK
DO UŻYTKU
SŁUŻBOWEGO

Egz. Nr 1

pplk dypl. Hieronim LEWANDOWSKI

**SYSTEMY MOBILIZACYJNE
SIŁ ZBROJNYCH
GŁÓWNYCH PAŃSTW NATO**

(przedruk)

WARSZAWA

1971

538

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA ORGANIZACJI I MOBILIZACJI WOJSK

**DO UŻYTKU
SŁUŻBOWEGO**

TAJNE

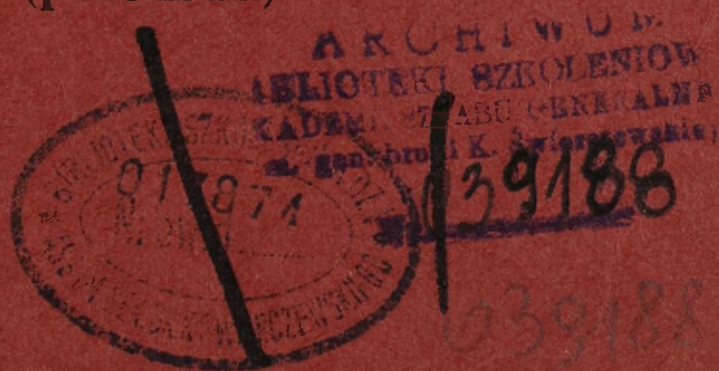
Egz. Nr

1

ppłk dypl. Hieronim LEWANDOWSKI

**SYSTEMY MOBILIZACYJNE
SIŁ ZBROJNYCH
GŁÓWNYCH PAŃSTW NATO**

(przedruk)

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA ORGANIZACJI I MOBILIZACJI WOJSK

DO CZYTANIA
SŁUŻBOWEGO

TAJNE

Egz.nr...

1

9mekk pt 12657

Ppłk dypl. Hieronim LEWANDOWSKI

SYSTEMY MOBILIZACYJNE
SIŁ ZEROJNYCH GŁÓWNYCH PAŃSTW NATO

/PRZEDRUK/

W A R S Z A W A

Czerwiec

1971 r.

575281 by 12000P

RECEIVED
JAN 1 1961
U.S. AIR FORCE
HONOLULU, HAWAII

Temat: Systemy mobilizacyjne sił zbrojnych głównych państw NATO.

Treść: W S T Ę P

- I. Koncepcje militarne państw NATO i ich wpływ na budownictwo sił zbrojnych.
- II. Ogólne zasoby ludzkie i materialne poszczególnych państw NATO.
- III. Systemy przygotowania rezerw osobowych oraz przewidywane sposoby ich wykorzystania w wypadku mobilizacji sił zbrojnych.
- IV. Sposoby mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych oraz możliwości mobilizacyjne poszczególnych państw NATO.

Z a k o ń c z e n i e

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1964

CHICAGO, ILLINOIS

1. THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

2. THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

3. THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

4. THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

5. THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

6. THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

7. THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

8. THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

9. THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

10. THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

11. THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

W niniejszym opracowaniu przedstawiono problematykę mobilizacyjno-uzupełnieniową sił zbrojnych grupy państw kapitalistycznych, wchodzących w skład agresywnego bloku NATO, mianowicie: Niemieckiej Republiki Federalnej, Wielkiej Brytanii, USA, Francji, Belgii, Holandii i Danii. Każde z wymienionej grupy państw z uwagi na swe położenie geograficzne i dysponowany potencjał militarny, spełnia określoną rolę w planach wojskowych NATO.

Specyficzną rolę w prezentowanej grupie państw spełnia Francja. Wprawdzie państwo to w 1966 r. wycofało swoje siły zbrojne ze zintegrowanego systemu wojskowego NATO i zlikwidowało obce bazy wojskowe na swym terytorium, jednak nadal pozostaje członkiem Sojuszu Atlantycznego i obecnie skłania się do współpracy wojskowej z pozostałymi jego uczestnikami oraz zapowiada udział w ewentualnej wojnie wraz ze swymi sojusznikami pod wspólnym dowództwem.

Wszystkie pozostałe państwa omawianej grupy oddały pod wspólne dowództwo określony kontyngent sił zbrojnych. Są to państwa bardzo zróżnicowane pod względem potencjału ekonomicznego i militarnego. Spośród nich trzy małe państwa: Dania, Belgia i Holandia, aczkolwiek nie dorównują pozostałym pod względem potencjału militarnego, to jednak z racji swego położenia geograficznego spełniają bardzo ważną rolę.

Dania, terytorium której stanowi południowe skrzydło północno-europejskiego TDW, zamyka przejście z Bałtyku na Morze Północne i sąsiaduje przez morze z państwami Układu Warszawskiego: NRD, Polską i Związkiem Radzieckim. Najbardziej wysuniętą na wschód częścią terytorium Danii jest wyspa Bornholm, oddalona zaledwie o 100 km od zachodniej części wybrzeża Polski. Całe terytorium Danii stanowi więc dogodny obszar wyjściowy do działań wojennych w strefie morza Bałtyckiego. Przez przynależność Danii do agresywnego bloku wojskowego NATO, terytorium tego państwa odgrywa ważną rolę w planach wojennych tego ugrupowania militarnego.

Od chwili wycofania się Francji ze zintegrowanej struktury wojskowej NATO i zlikwidowania na jej terytorium baz

wojskowych tego paktu, niewspółmiernie wzrosło znaczenie Belgii i Holandii. Na terytoria tych państw przeniesiono z Francji większość baz wojskowych i instytucji bloku NATO-wskiego oraz zainstalowano szereg nowych tego typu obiektów. Terytoria tych państw posiadają więc aktualnie duże znaczenie zarówno jako dogodna baza dla sił zbrojnych i jednocześnie jako obszar, przez który przebiegać mogą trasy przerzutu wojsk i zaopatrzenia na środkowo-europejski TDW.

Terytorium Wielkiej Brytanii, z uwagi na specyfikę położenia geograficznego, odgrywa również ważną rolę w planach prowadzenia wojny przez państwa NATO na kontynencie europejskim. Położenie geograficzne Wielkiej Brytanii czyni jej terytorium dogodnym obszarem baz wojskowych, głównie lotniczych i morskich. Ze względu na przestrzeń wodną oddzielającą wyspy od kontynentu europejskiego, bazy wojskowe na terytorium Wielkiej Brytanii uważane są za stosunkowo bezpieczne. Można z nich kontrolować rozległe obszary Morza Północnego, a także oddziaływać za pomocą środków napadu powietrznego na kontynent europejski.

Znaczenie terytorium Wielkiej Brytanii zwiększyło się znacznie po wycofaniu się Francji ze zintegrowanej struktury wojskowej NATO. Podobnie jak w Belgii i Holandii, tak i tu w coraz większym stopniu rozbudowuje się, na podstawie odpowiednich porozumień, istniejące i buduje nowe magazyny. W coraz większym stopniu Wielka Brytania staje się zapleczem zaopatrzeniowym sił zbrojnych NATO, a zwłaszcza sił zbrojnych USA.

W prezentowanej grupie państw szczególną rolę spełnia Niemiecka Republika Federalna. Na jej terytorium stacjonuje większość sił lądowych i lotnictwa - wydzielonych przez poszczególne państwa do dyspozycji dowództwa NATO. Tu również znajdują się magazyny uzbrojenia, sprzętu bojowego i różnego zaopatrzenia zgromadzonego na okres wojny. Państwo to dysponuje największym potencjałem militarnym spośród europejskich uczestników tego paktu. Bezpośrednie sąsiedztwo z NRD - członkiem Układu Warszawskiego - jak też tendencje rewizjonistyczne w polityce zagranicznej NRF powodują, że Niemiecka Republika Federalna jest szczególnie niebezpiecznym ogniskiem w Europie.

Głównym filarem bloku NATO-wskiego zarówno z uwagi na potencjał militarny, jak i niebezpieczną dla pokoju politykę zagraniczną, są Stany Zjednoczone A.P. Aczkolwiek terytorium tego państwa oddziela od europejskiego teatru wojny ogromna przestrzeń Atlantyku, kontyngent jego sił zbrojnych nieustannie stacjonuje w Europie, zaś poważna ilość wojsk jest utrzymywana w ciągłej gotowości do przerzucenia z kontynentu amerykańskiego do Europy.

Każde z wymienionej grupy państw już w okresie pokoju - wym oddaje określony kontyngent sił zbrojnych pod rozkazy dowództwa NATO oraz zachowuje pewną ich część pod rozkazami narodowego dowództwa. Nie ulega wątpliwości, iż istniejące w okresie pokojowym siły zbrojne poszczególnych państw zostaną zwiększone ilościowo na wypadek wojny w wyniku ich mobilizacyjnego rozwinięcia.

Istotnym elementem warunkującym osiągnięcie zwycięstwa jest niewątpliwie przewaga ilościowa sił i środków użytych na polu walki. W przypadku wojny jako całości, zwłaszcza jej początkowego okresu, środkiem zmierzającym do osiągnięcia przewagi ilościowej jest mobilizacyjne rozwinięcie sił zbrojnych. W tym też celu, kierownictwa wojskowe państw NATO, w oparciu o istniejące w okresie pokoju struktury sił zbrojnych oraz potencjał ludzki i ekonomiczny, dążyć będą do odpowiadającego im koncepcjom militarnym i kalkulacjom operacyjno-strategicznym ilościowego zwiększenia sił zbrojnych w wyniku ich mobilizacyjnego rozwinięcia na wypadek wojny.

Siły zbrojne omawianej grupy państw kapitalistycznych różnią się pod względem jakościowym. Posiadają różną co do wielkości i jakości technicznej bazę materialną. Różnią się pod względem struktury organizacyjnej, zasad budownictwa sił zbrojnych i sposobu odbywania służby wojskowej. Różne są również ich sposoby mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych. Stąd też niezbędne jest, w celu ukazania możliwości mobilizacyjnych omawianej grupy państw, przedstawienie zasobów ludzkich, w tym głównie zasobów ludzi zdolnych do pełnienia służby wojskowej, bazy materialnej sił zbrojnych, a więc ogólnych możliwości produkcyjnych, w tym możliwości produkcyjnych przemysłu zbrojeniowego, struktur sił zbrojnych i ich stanów liczeb-

nych w czasie pokoju, zasad pełnienia w nich służby wojskowej, stanu ilościowego rezerw osobowych i zapasów mobilizacyjnych. Przedstawienie powyższych zagadnień wraz z obowiązującymi w poszczególnych państwach zasadami mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych da podstawę do oceny ich możliwości mobilizacyjnych i jednocześnie możliwości mobilizacyjnych całej grupy państw.

I. KONCEPCJE MILITARNE PAŃSTW NATO I ICH WPLYW NA BUDOWNICTWO SIŁ ZBROJNYCH

Aktualnie szeroko lansowana w kołach wojskowych państw NATO jest koncepcja "elastycznego reagowania". Kładzie ona główny akcent na możliwość prowadzenia lokalnych konfliktów i interwencji zbrojnych, różnego typu wojen ograniczonych, na zdolność do elastycznego stopniowania i potęgowania działań aż do osiągnięcia kolejnych celów politycznych.

Strategia "elastycznego reagowania" przewiduje ograniczenia co do celów wojny, użycia sił i środków oraz zasięgu terytorialnego wojny, ale jednocześnie jednym z jej istotnych i niebezpiecznych elementów jest teoria i praktyka eskalacji. Polega ona na skalkulowanym nasilaniu i rozszerzaniu działań wojennych, przez co stwarza możliwość przerodzenia się konfliktu lokalnego w wojnę o szerszym zasięgu.

Jeśli chodzi o Europę, to dowództwo NATO stawia w większym niż dotychczas stopniu na możliwość prowadzenia wojen lokalnych przy użyciu sił konwencjonalnych uważając, że każda ograniczona wojna konwencjonalna w tym rejonie świata byłaby krótkotrwała, a osiągnięcie zamierzonych celów zależałoby głównie od szybkiego i zdecydowanego działania, zanim doszłoby do użycia broni jądrowej.

W założeniu o możliwości prowadzenia wojen lokalnych, skierowanych przeciwko poszczególnym państwom socjalistycznym, tkwi główne niebezpieczeństwo inicjowania przez najbardziej agresywne państwa NATO konfliktów ograniczonych w Europie, które szybko mogłyby się przekształcić w powszechną wojnę jądrową. Należy podkreślić, że za prowadzeniem tego rodzaju działań wypowiadają się przede wszystkim militaryści NRF, którzy uparcie dążą do realizacji swych celów rewizjonistyczno-odwetowych.

Wojna konwencjonalna w Europie, według poglądów dowództwa NATO, może wybuchnąć z szeregu przyczyn i w różny sposób. Do wybuchu takiej wojny mogłyby doprowadzić incydenty graniczne szybko rozszerzone w konflikt zbrojny, zamieszki w którymś z krajów socjalistycznych wywołane i podsycane przez siły Zachodu, konflikt zbrojny w sprawie Berlina, zbrojne poparcie udzielone jakiemuś krajowi nie należącemu do NATO ani Układu Warszawskiego.

Według przyjętej w NATO koncepcji rozróżnia się trzy fazy ewentualnej wojny:

- a/ początkowy okres działań bojowych, w którym przewiduje się użycie sił konwencjonalnych;
- b/ faza tak zwanej świadomości eskalacji, w czasie której przewiduje się użycie taktycznej broni jądrowej w formie uderzeń ostrzegawczych na morzu, nad wybrzeżem przeciwnika lub w atmosferze; w fazie tej zakłada się także możliwość wykonania uderzeń jądrowych na wybrane cele wojskowe w strefie działań bojowych, wyklucza natomiast uderzenia na skupiska ludności cywilnej;
- c/ faza użycia broni jądrowej na szeroką skalę, w wypadku gdyby kierowana i ograniczona eskalacja stosowana w poprzednich fazach nie doprowadziła do osiągnięcia przez siły zbrojne NATO zaplanowanych celów operacji i przerwania działań bojowych.

Problem określenia czasu trwania fazy działań konwencjonalnych i momentu przejścia do działań jądrowych jest tak kontrowersyjny, że dotychczas nie ma ustalonych i obowiązujących zasad. Niemniej stratedzy NATO uważają, że przejście od konwencjonalnej do jądrowej fazy wojny może mieć miejsce w przypadkach, gdy:

- dowództwo NATO doszłoby do przekonania, że państwa socjalistyczne mogą je uprzedzić w użyciu broni jądrowej i dzięki temu zyskać przewagę;
- atak sił NATO zostałby odparty i dowództwo paktu, wnioskowałoby, że tylko użycie broni jądrowej pozwoli na ponowne podjęcie ofensywy;
- straty NATO w ludziach i środkach technicznych |doszłyby| w trakcie działań konwencjonalnych do takiego poziomu, że

- dowództwo uznałoby, że ich kontynuowanie nie doprowadzi do osiągnięcia zaplanowanych celów;
- siły walczące, linie łączności i drogi zaopatrzenia wojsk NATO zostałyby rozbite do tego stopnia, że dowództwo NATO doszłoby do wniosku, że tylko użycie broni jądrowej może pozwolić na uporządkowanie i przywrócenie pełnej siły bojowej rozbitym wojskom;
 - konwencjonalna faza przeciągnęłaby się zbyt długo, a stan produkcji, transportu, a zwłaszcza nastrojów we własnych społeczeństwach nie sprzyjałby dalszemu przedłużeniu wojny, w związku z czym należałoby ją szybko zakończyć przy użyciu broni jądrowej;
 - dowództwo NATO doszłoby do wniosku, że ugrupowanie sił zbrojnych państw socjalistycznych stanowi tak ponętne cele, iż nie należy zwlekać z ich zniszczeniem przy użyciu broni jądrowej.

Przy takich poglądach należy się liczyć z tym, że agresor może zdecydować się na przejście do użycia taktycznej broni jądrowej w celu uzyskania czasu potrzebnego do przegrupowania sił do dalszej ofensywy. W swych rozważaniach dowództwo NATO przyjmuje, że dzięki przejściu do walki jądrowej siły atakujące uzyskają przewagę, gdyż będą mogły wykorzystać większe możliwości zniszczenia życiowo ważnych ośrodków przeciwnika, a jednocześnie uchronić własną ludność przed ogniem jądrowym, który - ich zdaniem - powinien być ograniczony do ram taktycznych.

Koncepcja militarna "elastycznego reagowania" jest koncepcją dowództwa wojskowego USA. Militaryści amerykańscy dopuszczając możliwość konfliktu w Europie bez udziału broni jądrowej, bądź też jej użycie o ograniczonym zasięgu, starają się ochronić terytorium własnego kraju przed ciosami nuklearnymi. Z pewnym niezadowoleniem do tej koncepcji odnoszą się europejscy uczestnicy bloku NATO-wskiego. Odczytują oni w tej koncepcji amerykańską próbę wystawienia na zniszczenie głów nie terytoriów państw europejskich. Stąd też akceptując koncepcję "elastycznego reagowania", jako koncepcję zintegrowanych sił wojskowych NATO, państwa te wysuwają jednak swoje własne poglądy w tej sprawie.

Niemiecka Republika Federalna

Kierownictwo wojskowe Bundeswehry, akceptując w zasadzie NATO-wską strategię "elastycznego reagowania", zwłaszcza zaś jej pochodną - strategię wysuniętą, zakładającą rozwinięcie do działań zaczepnych większości sił NATO wzdłuż granicy NRF z NRD, opracowało własną koncepcję militarną. Jej podstawowym elementem jest teza o totalnym charakterze wojny. Zdaniem kół wojskowych NRF każda przyszła wojna w Europie może łatwo przekształcić się w wojnę totalną, obejmującą wszystkie dziedziny życia. Wynika stąd konieczność należytego przygotowania kraju pod kątem wdrożenia potrzeb takiej wojny, w tym należy - tego przygotowania całego potencjału ekonomicznego, przymusowego zaangażowania większości społeczeństwa do czynnego udziału w przygotowaniach wojennych /służba wojskowa, służba w obronie cywilnej, przymusowe budownictwo schronów oraz przygotowanie przez społeczeństwo zapasów żywności i wody na wypadek wojny/. Już w okresie pokoju dużą wagę przywiązuje się w NRF do zabezpieczenia komunikacji, tworzenia zapasów wojennych na okres 30 dni, zapewnienia środków transportowych, szpitali zapasowych itp.

Koła wojskowe NRF wypowiadają się za jak największą integracją Bundeswehry z siłami zbrojnymi wszystkich państw NATO. Widzą one w tym możliwość wciągnięcia dla realizacji zachodnioniemieckich celów odwetowych całego potencjału militarnego tych państw, co umożliwiłoby przekształcenie każdego konfliktu zbrojnego w wojnę prowadzoną przez cały blok NATO.

Akceptując strategię "elastycznego reagowania", zakładając możliwość prowadzenia wojen lokalnych, koła wojskowe NRF widzą w tym szansę zrealizowania w sprzyjających warunkach swych celów odwetowych, przez wykonanie zaskakującego uderzenia siłami konwencjonalnymi i szybkie opanowanie NRD oraz wyjście na rubież Odry-Nysy. Koła te liczą przy tym, że stawiając wielkie mocarstwa i ONZ przed faktem dokonanym, uda się przekonać opinię publiczną o czysto "wewnętrzniemieckim" charakterze tego konfliktu oraz, że wobec groźby rozszerzenia się wojny nie nastąpi skoordynowane działanie państw socjalistycznych. Koncepcja powyższa lansowana jest w NRF od czasu

izraelskiej agresji przeciwko państwom arabskim, która ich zdaniem dowiodła, że istnieją możliwości rozstrzygania sporów - nych problemów przez zaskakujące i błyskawiczne przeprowadzenie operacji.

Stawiając na możliwość rozstrzygania konfliktów lokalnych środkami konwencjonalnymi odwetowcy niemieccy zakładają jednak użycie taktycznej, a w razie potrzeby również i strategicznej broni jądrowej w drugim lub trzecim dniu wojny, a nawet w kilkanaście godzin od momentu jej wybuchu.

W agresywnych planach militarystów zachodnoniemieckich dużą wagę przywiązuje się do wojny psychologicznej, w ramach której lansuje się strategię wojny ukrytej. Pod tym pojęciem rozumie się zorganizowane akcje psychologiczne z wykorzystaniem środków przemocy i akcji zbrojnych, prowadzonych przy pomocy środków wywrotowych i sił nieregularnych wewnątrz państwa atakowanego.

Przyjęte koncepcje militarne w istotny sposób rzutują na kierunki rozwoju sił zbrojnych NRF.

W siłach zbrojnych NRF żołnierze pełnią służbę zasadniczą, nadterminową /okresową/ oraz zawodową.

Obowiązek pełnienia służby wojskowej dla wszystkich obywateli wprowadzono w NRF w 1956 r. Po raz pierwszy do Bundeswehry wcieleni zostali poborowi urodzeni po 1 lipca 1937r. Aktualnie do służby wojskowej powołuje się rocznie średnio około 150 000 poborowych, co stanowi około 40-50% mężczyzn zdolnych do służby wojskowej danego rocznika. Pobór odbywa się cztery razy w roku: 1 stycznia, 1 kwietnia, 1 lipca i 1 października.

Ogólny stan liczebny sił zbrojnych na dzień 1.01.1969 r. wynosił 456 000 żołnierzy, co stanowi 0,78% ogółu ludności. Stan liczebny poszczególnych rodzajów sił zbrojnych obrazuje poniższa tabela:

Rodzaje sił zbrojnych	Stan liczebny	Procent
1	2	3
Siły lądowe	278 600	61,1
Siły powietrzne	97 300	21,3
Siły morskie	32 300	7,1
Wojska obrony terytorialnej i instytucje centralne ministerstwa obrony narodowej	44 000	9,7

1	2	3
Rezerwiści powołani na ćwiczenia	3 800	0,8
R a z e m :	456 000	100,0

Stan liczebny żołnierzy według rodzajów służby wojskowej oraz korpusów osobowych przedstawiają poniższe tabele:

Ilość żołnierzy według rodzajów służby wojskowej

Rodzaje służby wojskowej	Stan liczebny	Procent
Żołnierze służby zasadniczej	216 400	47,2
Żołnierze służby nadterminowej /okresowej/	185 700	41,0
Żołnierze służby zawodowej	50 100	11,0
Rezerwiści powołani na prze - szkolenia	3 800	0,8
R a z e m :	456 000	100,0

Ilość żołnierzy według korpusów osobowych

Korpusy osobowe	Stan liczebny	Procent
Oficerowie:	26 200	5,7
- zawodowi	21 100	
- służby okresowej	5 100	
Podoficerowie:	121 700	26,5
- zawodowi	29 000	
- nadterminowi	92 700	
Szeregowcy:	304 300	67,0
- nadterminowi	87 900	
- służby zasadniczej	216 400	
Rezerwiści powołani na ćwic.	3 800	0,8
R a z e m :	456 000	100,0

W aktualnym stanie liczebnym Bundeswehry - 456 000 żołnierzy - jest 235 800 /52%/ żołnierzy zawodowych i nadterminowych. Liczbę tych żołnierzy planuje się zwiększyć w połowie lat siedemdziesiątych do 62% w stosunku do ogólnego stanu osobowego sił zbrojnych.

Bundeswehra odczuwa aktualnie brak kadry. Do obsadzenia wszystkich stanowisk brakuje jeszcze 3 800 oficerów, 29 500 podoficerów /19%/ oraz 33 400 szeregowców służby nadterminowej.

W odniesieniu do kadry oficerskiej największe braki występują w grupie oficerów służby medycznej /około 1 500 lekarzy stomatologów, farmaceutów, lekarzy weterynarii/. Stąd też władze wojskowe stwarzają korzystne warunki dla ubiegających się na studia medyczne. Otrzymują odroczenie służby wojskowej, zaś po ukończeniu studiów powołuje się ich na okres 12 lub 18 miesięcy do służby wojskowej /w stopniach oficerskich/. W 1968r. odbywało tego rodzaju służbę 821 absolwentów studiów medycznych.

Jedną z zasadniczych przyczyn braków występujących w kadrze podoficerskiej są małe możliwości przejścia podoficera służby nadterminowej do służby zawodowej. Spowodowało to spadek zainteresowania służbą wojskową w stopniu podoficerskim w ogóle. Braki ilościowe w korpusie podoficerskim traktuje się w NRF jako poważniejsze, niż sytuację w kadrze oficerskiej.

Również trudna jest sytuacja w dziedzinie naboru kandydatów na szeregowców służby nadterminowej. Jeśli w roku 1962 do służby nadterminowej zgłosiło się 38 700 ochotników, to w roku 1968 - tylko 20 300 osób. Wystąpił więc bardzo ostry spadek zainteresowania tą służbą wśród młodzieży NRF.

Na początku 1968 r. było w Bundeswehrze około 15% podoficerów - byłych żołnierzy Wehrmachtu, zaś oficerów - w połowie 1967 r. - 47%. W ciągu ostatnich 10 lat byli żołnierze Wehrmachtu będą służyć tylko w stopniach pułkowników i generałów, a także sierżantów i starszych sierżantów. Około 1980 roku ostatni żołnierze hitlerowskiego Wehrmachtu opuszczą szeregi Bundeswehry.

Wielka Brytania

Wielka Brytania uznała generalne założenia amerykańskiej koncepcji "elastycznego reagowania", jednak we własnej wersji tej koncepcji akcentuje pogląd o konieczności wczesnego użycia broni jądrowej w Europie, mianowicie już w 2-3 dni od momentu rozpoczęcia konfliktu zbrojnego.

Stawia się przy tym na dużą skuteczność "odstraszenia" jądrowego.

Aktualna główna teza brytyjskich koncepcji militarnych zakłada koncentrację wysiłku zbrojnego w ramach zintegrowanych sił zbrojnych NATO w Europie. Zgodnie z tą tezą widzi się konieczność utrzymania niewielkich liczebnie, lecz wysoce manewrowych, nowoczesnie uzbrojonych sił regularnych, przy stosowanych do działań w warunkach użycia broni jądrowej.

Dowództwo sił zbrojnych W. Brytanii zakłada, że każdy konflikt w Europie przerodzi się w powszechną wojnę jądrową. Niezależnie jednak od jej charakteru /wojna jądrowa, czy też konwencjonalna/ będzie to wojna krótkotrwała. W związku z tym siły zbrojne NATO /w tym i brytyjskie/ rozmieszczone na śródkowoeuropejskim TDW powinny być utrzymane na dotychczasowym poziomie i w wysokim stopniu gotowości bojowej, tak aby w wypadku konfliktu zbrojnego mogły natychmiast prowadzić działania konwencjonalne i zapewnić niezbędny czas na podjęcie decyzji co do użycia broni jądrowej przez siły tego paktu.

Do podjęcia natychmiastowych działań na kontynencie europejskim będą wykorzystane siły tzw. Brytyjskiej Armii Renu /BAR/ oraz jednostki lotnicze aktualnie stacjonujące w NRF. Gdyby wybuch wojny poprzedził okres stopniowo zarysowującego się konfliktu, wówczas możliwe będzie wzmocnienie BAR dodatkowymi jednostkami ze składu tzw. odvodu strategicznego, a także zmobilizowanymi jednostkami rezerwy ochotniczej.

W świetle tych założeń, zdaniem Brytyjczyków, nie istnieje obecnie konieczność przygotowywania bazy dla zakrojonej na szeroką skalę mobilizacji sił zbrojnych.

Służba wojskowa w siłach zbrojnych Wielkiej Brytanii, w odróżnieniu od innych państw bloku NATO-wskiego, ma charakter zawodowy. Wszyscy żołnierze brytyjscy pełnią służbę na podstawie zawartych z władzami wojskowymi wieloletnich kontraktów. Ochotników werbuje się głównie spośród ludności brytyjskiej, a także w krajach zależnych, głównie w Nepalu.

W zasadzie szeregowcy podpisują kontrakty na 6 lat. Aktualnie skrócono tymczasowo okres służby zawodowej dla szeregowców w siłach lądowych do 3 lat.

Planowany roczny pobór ochotników do służby wojskowej wynosi w W. Brytanii 40 000 kandydatów, w tym około 2 000 -do szkół oficerskich. Tyleż ludzi rocznie opuszcza szeregi woj - skowe. Jednakże dowództwo brytyjskie od dłuższego już czasu boryka się z trudnościami w rekrutacji odpowiedniej ilości ochotników. Od kilku lat zgłasza się do służby wojskowej za - ledwie 28 000 ochotników, co spowodowało częściowe wstrzyma - nie akcji przedterminowych zwolnień na własną prośbę star - szych roczników kadry i szeregowców.

Stan liczebny sił zbrojnych W. Brytanii wynosił w styczniu 1970 r. 407 181 żołnierzy, co stanowiło około 0,7% ogółu lud - ności. Stan liczebny poszczególnych rodzajów sił zbrojnych oraz poszczególnych korpusów osobowych przedstawia poniższa tabela:

Rodzaje sił zbrojnych	Stan liczebny oficerów	Stan liczebny szeregowców	Łączny stan liczebny	%
Siły lądowe	19 400	180 147 /w tym 73 600 podofi - cerów/	199 547	49,0
Siły powietrzne	20 200	94 972	115 172	28,5
Siły morskie	11 600	80 862	92 462	22,5
R a z e m :	51 200	355 981	407 181	100

Cechą charakterystyczną struktury organizacyjnej sił zbrojnych Wielkiej Brytanii jest oddzielenie pionu szkolenio - wego od pionu bojowego. Szkolenie podstawowe odbywa się w bry - gadach administracyjno-terytorialnych. Ogółem tego rodzaju szkoleniem objętych jest 38 200 żołnierzy. Szkolenie podofi - cerów zawodowych i specjalistów rodzajów wojsk odbywa się w 14 batalionach szkolnych. Oficerów szkoli się w akademiach wojskowych - łącznie 5 500 ludzi. W szkołach lotniczych uczy się łącznie 9000 ludzi, zaś na inne rodzaje szkolenia wojsko - wego przypada 27 000 ludzi. Ogółem na stan 407 100 żołnierzy brytyjskich sił zbrojnych przypada 80 500 żołnierzy biorących udział w procesie szkolenia. Żołnierze ci zgrupowani są w specjalnie do tego przeznaczonych jednostkach szkoleniowych

/brygadach administracyjno-terytorialnych, batalionach szkolenych poszczególnych rodzajów wojsk, akademiach i innych ośrodkach/ i dopiero po wyszkoleniu włączani są do pododdziałów jednostek liniowych.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

Szybki wzrost siły ekonomicznej i militarnej obozu socjalistycznego, a zwłaszcza rozwój potęgi rakietowo-jądrowej ZSRR, sparaliżował amerykańską potęgę nuklearną, będącą podstawą globalnej polityki i strategii imperializmu. Możliwość jednostronnego zmasowanego uderzenia na państwa socjalistyczne i szantażowanie takim uderzeniem zostały przekreślone, z uwagi na możliwość wykonania odwetowego uderzenia ze strony Związku Radzieckiego. Imperializm amerykański musiał uznać fakt, iż rozpętanie wojny doprowadziłoby go do samozagłady.

W takiej to sytuacji koła wojskowe USA, nie rezygnując ze swego głównego celu - zlikwidowania państw obozu socjalistycznego, wypracowały nową koncepcję militarną - określoną mianem strategii "elastycznego reagowania" i narzuciły ją pozostałym uczestnikom bloku NATO-wskiego. Istota tej koncepcji militarnej, jako koncepcji NATO, została scharakteryzowana na początku niniejszego rozdziału. W tym miejscu wypada jedynie podkreślić, że koła imperialistyczne USA zakładają, stosując tę strategię, realizację celów globalnych za pomocą nieustannie uruchamianych różnych środków dywersyjnych, poczów wojskowych, interwencji militarnych, a także wojen lokalnych, prowadzonych według jednolitego planu w różnych rejonach globu ziemskiego. Przy czym koła wojskowe USA dążą przez to do stworzenia warunków do prowadzenia wojny przeciwko państwu socjalistycznym w taki sposób, aby nie objęła ona swym zasięgiem terytorium USA.

Przejawem stosowania strategii "elastycznego reagowania" przez imperializm amerykański jest agresja w Indochinach. USA faktycznie więc prowadzą wojnę, a ich siły zbrojne są w poważnym stopniu już zmobilizowane. Biorą one bezpośredni udział w wojnie w Indochinach, a także stacjonują w różnych bazach rozsianych w różnych częściach świata, w tym znaczna ich część stacjonuje w Europie. Ta część sił zbrojnych USA po-

ciada pełny, bądź też wysoki stopień gotowości bojowej. Siły stacjonujące na terytorium USA, stanowiące odwód strategii - czny, posiadają również wysoki stopień gotowości bojowej i są gotowe w każdej chwili do przerzucania na inne kontynenty. Znaczną część sił zbrojnych USA stanowią jednostki o charakterze milicyjno-terytorialnym, które stanowią zorganizowane rezerwy wojsk regularnych.

Ustawodawstwo amerykańskie zobowiązuje wszystkich mężczyzn w wieku od 18,5 do 26 lat, sprawnych fizycznie i umysłowo, do pełnienia służby wojskowej. W 1968 roku Pentagon dysponując liczbą 14 000 mężczyzn podlegających poborowi, zaplanował powołanie jedynie 240 000 osób. Do służby wojskowej przyjmuje się również ochotników.

Czas trwania służby wojskowej w siłach zbrojnych USA przedstawia poniższa tabela:

Czas trwania służby wojskowej

Sposób wstąpienia do wojska	Służba w siłach regularnych	Służba w rezerwach	Łączny czas służby wojsk.
Pobór dla sił regularnych	2 lata	4 lata jako szeregowiec lub podoficer	6 lat
Ochotnicze wstąpienie do sił regularnych	3 lata	3 lata jako szeregowiec lub podoficer	6 lat
Ochotnicze wstąpienie do rezerw	4 m-ce	5 lat i 8 m-cy jako szer. lub podoficer	6 lat
Po odbyciu studium wojskowego	6 m-cy	7 lat i 6 m-cy jako oficer	8 lat
	2 lata	4 lata jako oficer	6 lat

Powyższa tabela obrazując różne warianty odbywania służby wojskowej, wskazuje jednocześnie na specyfikę służby wojskowej w siłach zbrojnych USA. Żołnierze pełnią ją w jednostkach regularnych od 4 miesięcy do 3 lat, zaś dalszy jej okres do łącznej długości czasu 6 lat - pełnią służbę w jednostkach rezerwy.

Ogólny stan sił zbrojnych USA wynosi 3 385 818 żołnierzy^{x/}. Z tego na poszczególne rodzaje przypadało:

- siły lądowe	1 454 200	/42,49%/;
- siły powietrzne	898 600	/26,54%/;
- marynarka woj.	753 394	/22,24%/;
- piechota morska	280 624	/8,28%/.

F r a n c j a

Państwo to, od chwili wycofania swych sił zbrojnych ze zintegrowanej struktury wojskowej NATO, odrzuciło również podstawowe koncepcje militarne tego bloku. Na czele francuskich koncepcji militarnych wysuwana jest teza o "odstraszeniu". Jej twórcy uważają, że nawet niewielkie siły militarne są groźniejszą bronią niż najliczniejsza armia konwencjonalna. Dowództwo francuskie uważa, że groźba użycia broni jądrowej przeciwko wielkim skupiskom ludności nieprzyjaciela powinna go przekonać, że napaść na Francję byłaby nieopłacalna.

Koncepcja "odstraszania" uzupełniona została teorią "wszystkich azymutów", która zakłada możliwość zagrożenia Francji nie tylko ze wschodu, ale i ze wszystkich innych kierunków. Podkreśla się jednak, że Związek Radziecki uważany jest za głównego przeciwnika i kładzie się nacisk na konieczność ścisłego współdziałania z zachodnimi sojusznikami.

Obecnie kierownictwo wojskowe Francji zbliża się w swych poglądach do NATO-wskiej koncepcji "elastycznego reagowania". Rozróżnia się przy tym trzy etapy działań. Pierwszy etap to działania przy użyciu sił konwencjonalnych. W drugim etapie zakłada się możliwość użycia taktycznej broni atomowej, zaś w trzecim - zastosowanie strategicznej broni jądrowej.

Zgodnie z tą koncepcją dowództwo francuskie zakłada, że Francja w pierwszej fazie wojny zajmie stanowisko wyczekujące. Będzie starała się nawiązać kontakt ze Związkiem Radzieckim "gorącej linii" i wyjaśnić jego zamiary. Do tego momentu jednostki francuskie nie wzięłyby udziału w wojnie. Ich udział nastąpiłby dopiero w drugim etapie wojny i to głównie w obronie własnego terytorium.

x/ Dane z przełomu 1966/67 roku.

Zgodnie z poglądami dowództwa francuskiego siłom jądrowym przeznaczają się główną rolę w przyszłych działaniach wojennych, podczas gdy pozostałe, a więc zarówno wojska operacyjne /zwane również manewrowymi/, jak i wojska obrony terytorialnej stanowią ich osłonę.

Powszechnemu obowiązki służby wojskowej we Francji podlegają mężczyźni w wieku od 19 do 37 lat, w sumie więc służba wojskowa trwa 17 lat. Niezależnie od stopnia wojskowego rozkłada się ona na następujące okresy:

- służba czynna - 12 miesięcy;
- służba w rezerwie I kategorii - 4 lata;
- służba w rezerwie II kategorii - 12 lat.

Corocznie powołuje się we Francji około 210 000 poborowych, których liczba jednego rocznika wynosi około 340 000. Trwająca 12 miesięcy służba zasadnicza nie zapewnia możliwości należytego wykształcenia szeregu specjalistów, zapotrzebowanie na których wzrasta coraz bardziej. Dowództwo francuskie problem ten stara się rozwiązać w drodze werbowania ochotników do długoterminowej służby wojskowej. Roczne potrzeby w tym względzie ustalone na 23 000 żołnierzy. Jednakże istnieją poważne trudności pokrycia założonych potrzeb. W roku 1967 zgłosiło się około 20 000 ochotników. Zamierza się jednak stworzyć korzystniejsze warunki służby przez podniesienie uposażenia i rozszerzenie uprawnień wynikających ze statutu żołnierzy zawodowych.

Z uwagi na wysokie koszty utrzymania, zawodową służbę szeregowców ogranicza się do wojsk operacyjnych sił lądowych oraz sił powietrznych i morskich.

Ogólny stan liczebny sił zbrojnych na dzień 1.01.1969 r. wynosił 569 270 żołnierzy /t.j. 1,1% ogółu ludności/, w tym 277 697 /48,7%/ żołnierzy służby zawodowej i 27 126 /4,8% / żołnierzy służby nadterminowej oraz 264 447 żołnierzy służby zasadniczej /46,5%/.

Na poszczególne rodzaje sił zbrojnych przypadało:

- siły lądowe 324 987 żołnierzy, tj. 57%;
- siły powietrzne 105 937 żołnierzy, tj. 18,6%;

- siły morskie 68 945 żołnierzy tj. 12% /w tym 53 127 żołnierzy zawodowych i nadterminowych, czyli 77% ogółu sił morskich/;
- służby wspólne 69 401 tj. 12,3%.

W siłach zbrojnych we Francji zatrudnionych jest 138 406 osób cywilnych.

Poniższa tabela obrazuje stan liczebny poszczególnych korpusów osobowych francuskich sił zbrojnych:

Korpusy osobowe	Stan liczebny	Procent
Oficerowie:		
- zawodowi	38 782	6,4
- z poboru /sł. zasadn./	8 886	0,3
Podoficerowie:		
- zawodowi	183 513	32,0
- nadterminowi	2 595	0,6
- z poboru /sł. zasadn./	8 806	1,5
Szeregowcy:		
- zawodowi	49 915	8,0
- nadterminowi	24 531	5,1
- służby zasadniczej	253 755	44,2
Służba kobieca /zawodowa/	9 487	1,9
R a z e m :	569 270	100,0

Z zawartych w powyższej tabeli liczb wynika, iż w grupie żołnierzy służby zawodowej i nadterminowej jest aż 70 446 szeregowców, co przekracza 12% całego stanu osobowego sił zbrojnych. Przy czym jest zmienne, że tę grupę zamierza się nadal powiększać.

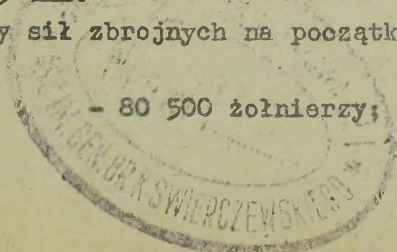
B e l g i a

Dowództwo sił zbrojnych Belgii całkowicie zaakceptowało NATO-wską koncepcję "elastycznego reagowania". Wychodzi ono przy tym z założenia, że ewentualna przyszła wojna w Europie rozstrzygnie się w krótkim czasie i zamierza zmniejszyć zapasy wojenne z 30 dni na 15 dni.

Ogólny stan liczebny sił zbrojnych na początku 1968 r. wynosił:

- sił lądowych

- 80 500 żołnierzy;

196000

- sił powietrznych - 20 200 żołnierzy;
- sił morskich - 4 600 żołnierzy;
- OTK około - 41 000 żołnierzy /w tym
12 327 żołnierzy żandarmerii/.

Na ogólną ilość 80 500 żołnierzy sił lądowych przypadają:

- żołnierzy służby zawodowej - 38 767 /48,1%/
w tym 5 745 oficerów;
- żołnierzy służby zasadniczej - 37 974 /48%/
w tym 16 861 podoficerów;
- pracowników cywilnych - 3 782 /około 4%/.

W zależności od przeznaczenia siły lądowe Belgii dzieli się na:

- siły interwencyjne /w 1966 r. liczyły 36 113 żołnierzy/;
- siły obrony terytorialnej /około 41 000 żołnierzy/;
- wojska bazy cyłowej sił lądowych /8 704 żołnierzy/;
- środki szkolenia /12 797 żołnierzy/;
- inne instytucje wojskowe /7 004 żołnierzy/.

Siły powietrzne Belgii liczyły 20 000 żołnierzy, w tym 15 532 żołnierzy służby zawodowej /77%/.

Stan osobowy sił morskich wynosił 4 600 marynarzy, w tym 2 886 kadry zawodowej /63%/.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w aktualnym stanie osobowym sił zbrojnych Belgii jest duży odsetek żołnierzy zawodowych, zwłaszcza w siłach powietrznych i morskich. Dowództwo belgijskie planuje stopniowe wprowadzenia zawodowej służby wojskowej.

H o l a n d i a

Podobnie jak w przypadku innych małych państw bloku NATO-wskiego, dowództwo holenderskie w całości zaakceptowało koncepcję "elastycznego reagowania". Stara się dostosować do niej własne siły zbrojne.

Wojskowa służba zasadnicza trwa w Holandii 22 miesiące, po czym żołnierze przenoszeni są do rezerwy, w której pozostają do 45 roku życia.

Okres służby zasadniczej dzieli się w Holandii na służbę w jednostce wojskowej, która trwa 16 miesięcy oraz tzw. krótko-terminowe zwolnienie. W praktyce odbywa się to w ten sposób,

że w batalionie składającym się z czterech kompanii, dwie kompanie posiadają w swoim stanie w pełni wyszkolonych żołnierzy /kompanie o pełnej gotowości bojowej/, jedna kompania zajmuje się szkoleniem rekrutów, a żołnierze czwartej kompanii przebywają na „krótkoterminowym zwolnieniu”. Żołnierze ci jednak na każde wezwanie dowódcy zobowiązani są stawić się do jednostki w ciągu 24 godzin.

Kadra oficerska i podoficerska kompanii „zwolnionej” kierowana jest w tym czasie na przeszkolenie lub jest wykorzystywana do szkolenia w innych kompaniach. W okresie „krótkoterminowego zwolnienia” żołnierze rezerwy posiadają przy sobie umundurowanie, toteż z chwilą stawienia się w rejon alarmowy tworzą czwartą kompanię bojową w swoim batalionie. Broń indywidualną rezerwistów przechowuje się w magazynach batalionowych w odpowiedniej gotowości bojowej. W tej sytuacji uważa się, że bataliony /pododdziały innych rodzajów wojsk/ mogą posiadać w każdej chwili trzy kompanie bojowe i jedną szkolną, która pozostaje na miejscu i przeznaczona jest do szkolenia rezerwistów oraz uzupełniania swego batalionu podczas wojny.

Po okresie 6 miesięcy kompanie rezerwy, będące na „krótkotrwałym zwolnieniu” zostają skreślone z ewidencji batalionów liniowych /ich odpowiedników innych rodzajów wojsk/ i wchodzi w skład batalionów rezerwy o podwyższonej gotowości mobilizacyjnej na okres 16 miesięcy. Noszą one nazwę batalionów skadrowanych typu RIM^{x/}. W tym czasie rezerwiści nie są powołani na przeszkolenie, gdyż przyjmuje się, że mają oni dostateczny zasób wyszkolenia bojowego. Po 16 miesiącach przebywania w batalionach skadrowanych typu „RIM” rezerwiści ustępują miejsca nowym, którzy zakończyli swoje „krótkoterminowe zwolnienie”.

Rezerwiści, po opuszczeniu pododdziałów typu „RIM”, podczas dalszego pozostawania w rezerwie do 45 roku życia powoływani są co pewien czas na krótkie przeszkolenie wojskowe.

Stan liczebny sił zbrojnych Holandii na początku 1968 r. był następujący:

- siły lądowe około 79 000 żołnierzy;

x/ RIM - Rochtestreeks Instromend Mobilizabel - oznacza bezpośrednie wcielenie mobilizacyjne.

- siły powietrzne	około 21 000 żołnierzy;
- siły morskie	około 22 000 żołnierzy;
- siły OTK	około 30 000 żołnierzy.

D a n i a

Dowództwo sił zbrojnych Danii w całej rozciągłości zaakceptowało podstawowe koncepcje militarne NATO, wydziela -
jąc część swych sił zbrojnych do dyspozycji jego dowództwa.

W strukturze organizacyjnej wojsk lądowych Danii wystę -
pują dwa oddzielne piony: bojowy i szkoleniowo-mobilizacyjny.
W związku z tym występują dwojakiego rodzaju jednostki bojowe
i szkoleniowo-mobilizacyjne. Jednostkami bojowymi są dywizje,
brygady /o strukturze batalionowej/, natomiast szkoleniowo -
mobilizacyjnymi - pułki poszczególnych rodzajów wojsk. Łącz -
nie na terytorium Danii znajduje się 8 pułków piechoty , dwa
pułki czołgów, po dwa pułki: artylerii polowej, artylerii
przeciwlotniczej, inżynieryjno-saperskie, łączności, tran -
sportowe oraz jeden pułk gwardii królewskiej.

Pułki poszczególnych rodzajów wojsk spełniają rolę ośrodków
szkolenia, przygotowując ludzi dla jednostek bojowych, a
wiele poszczególnych brygad. W każdym pułku w pełni ukompleto -
wany jest zwykle jeden batalion /dywizjon/, pozostałe nato -
miast są skadrowane i zajmują się głównie szkoleniem rezerwi -
stów.

Obowiązkowej służbie wojskowej podlegają w Danii mężczy -
źni w wieku od 19 do 50 lat. Zasadnicza służba wojskowa w si -
łach lądowych trwa 12 miesięcy, zaś w siłach powietrznych i
morskich - 14 miesięcy.

Ogólny stan liczebny poszczególnych rodzajów sił zbroj -
nych Danii na początku 1968 roku był następujący:

- siły lądowe	30 121 żołnierzy;
- siły powietrzne	8 606 żołnierzy;
- siły morskie	6 450 żołnierzy;
- siły OTK	85 000 żołnierzy.

130.177

X

X

Z przedstawionych powyżej podstawowych koncepcji militarnych wynika, iż państwa członkowskie agresywnego bloku wojskowego NATO zaakceptowały amerykańską koncepcję "elastycznego reagowania". Niektóre jednak państwa starają się w swoisty sposób, na ogół dla siebie korzystniejszy, tę koncepcję interpretować. Szczególnie wyraźnie widać to na przykładzie NRF, gdzie kierownictwo wojskowe widzi możliwość wciągnięcia wszystkich członków tego bloku do realizacji celów rewizjonistyczno-odwetowych militarystów zachodnioniemieckich.

Jedną z kontrowersyjnych tez koncepcji „elastycznego reagowania” jest termin użycia broni nuklearnej w działaniach wojennych. Europejskie państwa bloku NATO-wskiego głoszą pogląd, iż użyć ją trzeba będzie już w 2-3 dniu, bądź też nawet w pierwszym dniu wojny, podczas gdy USA uważają, że należy ją użyć w 5-tym dniu wojny. Europejskie państwa bloku NATO -wskiego sądząc po założonym gromadzeniu zapasów wojennych /niekiedy na 15 dni/, są przekonane o szybkim rozstrzygnięciu losów przyszłej wojny.

W strukturach sił zbrojnych, prezentowanych państw europejskich występuje podział na wojska operacyjne i wojska obrony terytorialnej. Gros wojsk operacyjnych państwa te oddały do dyspozycji dowództwa wojskowego NATO, część zaś oraz całość wojsk obrony terytorialnej pozostaje pod rozkazami narodowych dowództw. W wysokim stopniu gotowości bojowej utrzymywane są jednostki oddane do dyspozycji, chociaż i one nie zawsze są w pełni ukompletowane. Największe braki w ukompletowaniu posiadają jednostki obrony terytorialnej, które z reguły są w wysokim stopniu skadrowane, niekiedy są to jednostki milicyjno-terytorialne, bądź też duża ich ilość ma być formowana od nowa.

Jak z powyższego wynika, prezentowane struktury sił zbrojnych okresu pokojowego są przystosowane do wchłonięcia w wypadku mobilizacji znacznej, niekiedy nawet bardzo dużej ilości ludzi i sprzętu technicznego. Można rzec, iż stanowią one w zasadzie bazę mobilizacyjną sił zbrojnych okresu wojny.

II. OGÓLNE ZASOBY LUDZKIE I MATERIALNE POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTW NATO

Podstawę potencjału militarnego państwa stanowi jego potencjał ludzki i ekonomiczny. Wskaźniki dotyczące tych dziedzin ukazują możliwości mobilizacyjne sił zbrojnych. Chcąc więc dokonać oceny tych możliwości niezbędne jest przedstawienie podstawowych wskaźników dotyczących zasobów ludzkich i materialnych poszczególnych państw.

Niemiecka Republika Federalna

Aktualnie Niemiecką Republikę Federalną zamieszkuje 58 milionów ludzi. Ogólne dane o powierzchni i liczbie mieszkańców okręgów wojskowych i krajów /Landów/ przedstawia poniższa tabela:

K r a j	Powierzchnia km ²	Ilość mieszkańców /w tys./	Gęst. zal. na 1 km ²	Stolica	Liczba		
					powód. rzad.	powiatów	gmin
Szlezwik-Holsztyn	15.658	2.459	157	Kilonia /Kiel/	-	17	1380
Hamburg	747	1.851	2478	Hamburg	-	-	-
Dolna Saksonia	47.401	6.954	147	Hanower /Hannover/	8	60	4245
Brema	404	746	1847	Brema /Bremen/	-	-	-
Północna Nadrenia-Westfalia	34.044	16.813	494	Düsseldorf	6	57	236
Hesja	21.109	5.218	247	Wiesbaden	3	39	269
Nadrenia-Palatynat	19.831	3.603	182	Moguncja /Mainz/	5	39	292
Saara	2.568	1.132	441	Saarbrücken	-	7	34
Badenia-Wittenbergia	35.750	8.523	238	Stuttgart	4	63	338
Bawaria	70.550	10.186	144	Monachium /München/	7	143	709
Razem NRF	248.062	57.485	232	Bonn	33	425	2447
Berlin Zachodni	479	2.190	4571	Berlin Zachodni	-	-	-

Niemiecka Republika Federalna jest krajem silnie zurba-
nizowanym, 78% ludności tego państwa zamieszkuje w miejscowo-
ściach o charakterze miejskim, liczącym powyżej 2000 miesz-
kańców, w tym w 54 miastach liczących powyżej 100 000 miesz-
kańców.

Ludność zawodowo czynna NRF liczyła w 1966 r. około 27
milionów. W działaniach pozarolniczych zatrudnionych było
około 90% pracujących, w tym 48,4% w przemyśle i rzemiośle.

W NRF służbie wojskowej podlega 26 roczników /od 19 do
45 lat/, których łączna liczba sięga ponad 9 milionów męz-
czyzn, z których ponad 5 milionów uznanych jest za zdolnych
do służby wojskowej..

Dane liczbowe o zatrudnieniu świadczą, że NRF jest kra-
jem wysoko uprzemysłowionym. O rozmiarach produkcji przemysło-
wej tego państwa świadczy roczna produkcja: 112 mln ton węgla
kamiennego, 36 mln ton stali, 2 300 tys. samochodów osobowych
oraz 185 000 sztuk samochodów ciężarowych.

Przemysł zbrojeniowy NRF, rozwijając się intensywnie od
1956 roku do końca 1968 roku wyprodukował samodzielnie, bądź
w kooperacji z państwami NATO: 1500 czołgów "Leopard", 900 sa-
mobieźnych dział przeciwpancernych, 2600 transporterów opan-
cerzonych, ponad 400 000 karabinów automatycznych, 2250 samo-
lotów bojowych, transportowych i łącznikowych, 100 000 prze-
ciwpancernych pocisków rakietowych oraz 150 okrętów różnych
klas.

Dane powyższe świadczą o dużych możliwościach produk-
cyjnych przemysłu zbrojeniowego NRF. Przemysł ten jest w sta-
nie nie tylko zaspokoić potrzeby własnych sił zbrojnych, ale
również produkuje uzbrojenie na eksport.

W i e l k a B r y t a n i a

W 1967 r. Wielka Brytania posiadała 55 232 000 mieszkań-
ców. Ogólne dane demograficzne według regionów administracyj-
no-gospodarczych przedstawia poniższa tabela:

Region	Powierzchnia /w km ² /	Liczba mieszkań- ców /w tys./	Gęstość zaludn. /mieszkańców na 1 km ² /	Największe miasta /liczba miesz- kańców w tys./
Północny /Northern/	19 474,6	3 329,5	171	Nowoastle /252/
Yorkshire and Humberside	14 282,9	4 782,9	210	Bradford/297/ Leeds /508/
Półn.-Zachodni /North-West/	8 035,7	6 755,9	844	Liverpool /705/ Manchester /617/
Środkowo-Wschodni /East Midlands/	12 270,8	3 295,5	269	Nottingham /310/ Leicester /283/
Środkowo-Zachodni /West Midlands/	13 113,2	5 067,4	386	Birmingham /1102/
Wschodniej Anglii /East Anglia/	12 660,6	1 611,9	126	Norwich
Południowo-Wschodni /South-East/	27 594,6	17 185,6	1358	London/7948/
Południowo-Zachodni /South-West/	23 789,4	3 652,2	153	Bristol /429/
Walijski /Wales and Mormouthshire/	20 875,9	2 709,9	130	Cardiff
Szkocki /Scotland/	77 686,9	5 186,6	67	Glasgow/96/ Edinburgh /468/
Północnoirlandzki /Northern Ireland/	14 213,2	1 491,0	105	Belfast /400/
Wyspa Man i Wyspy Normandzkie	782,2	163,6	209	
Razem:	244 780,0	55 232,0	225	

Wielka Brytania należy do państw silnie zurbanizowanych. Ponad 80% ogólnej liczby ludności kraju mieszka w miastach, w tym w pięciu miastach liczących powyżej 1 miliona miesz-
kańców.

W Wielkiej Brytanii znajduje się ponad 8 milionów mężczyzn w wieku od 20 do 44 lat, z czego ponad 5 milionów uważa się za zdolnych do służby wojskowej.

Roczna produkcja przemysłowa Wielkiej Brytanii wyraża się następującymi liczbami: 172 100 tys. ton węgla kamiennego, około 24 mln ton stali, 1 815 800 samochodów osobowych i ponad 400 tys. samochodów ciężarowych,

Ważną rolę w przemyśle Wielkiej Brytanii odgrywa przemysł zbrojeniowy. Na 25 mln pracujących w przemyśle brytyjskim, ponad 1,5 mln pracowników jest zatrudnionych bezpośrednio przy produkcji uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Z liczby tej 1 mln pracowników zatrudnionych jest w państwowych zakładach zbrojeniowych, zaś 0,5 mln - w prywatnych. Produkcja uzbrojenia i sprzętu wojskowego zaspokaja nie tylko potrzeby własnych sił zbrojnych, lecz dużą część przeznaczają na eksport. Jakkolwiek możliwości produkcyjne przemysłu brytyjskiego są bardzo duże, uzależnione są one jednak w dużej mierze od surowców z zagranicy /poza węglem i rudą żelaza/.

O ogólnych możliwościach produkcyjnych brytyjskiego przemysłu zbrojeniowego świadczą dane o tejże produkcji w czasie drugiej wojny światowej, w czasie której wyprodukowano około 2,5 mln karabinów, ponad 12 tys. dział artylerii polowej, ponad 22 tys. dział artylerii przeciwlotniczej, ponad 25 tys. czołgów, ponad 75 tys. transporterów opancerzonych i 130 tys. samolotów. Stwierdzić jednak w tym miejscu wypada, że potrzeby brytyjskich sił zbrojnych w tym czasie w 1/3 pokrywane były z dostaw amerykańskiego sprzętu wojskowego.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

W 1968 roku USA zamieszkiwało ponad 200 mln mieszkańców, w tym 50 mln mężczyzn w wieku od 18 do 64 lat. Na około 28 mln mężczyzn w wieku od 18 do 42 lat 16 mln uważa się za zdolnych do służby wojskowej.

USA są krajem wysoko uprzemysłowionym. Przeciętna roczna produkcja przemysłowa wyraża się w następujących liczbach: 474 mln ton węgla, około 119 mln ton stali, ponad 7 700 tys. samochodów osobowych i ponad 1,5 mln samochodów ciężarowych.

Równie wysoko rozwinięty jest przemysł zbrojeniowy USA . Produkuje on wszystkie rodzaje uzbrojenia i wyposażenia woj - skowego. Zaspokaja przy tym nie tylko potrzeby własnych sił zbrojnych, ale dużą część uzbrojenia przeznacza się na eks - port.

O ogólnych możliwościach produkcyjnych przemysłu zbroje - niowego USA świadczą dane o tejże produkcji podczas drugiej wojny światowej. Za cały okres tej wojny przemysł zbrojenio - wy USA wyprodukował 296,6 tys. samolotów w tym 199,2 tys. sa - molotów bojowych, 86,5 tys. czołgów oraz 16,5 tys. samochodów pancernych, 315 tys. dział i moździerzy. Średnia roczna pro - dukcja przemysłu zbrojeniowego w latach 1939-1945 przedsta - wia się następująco: samoloty - 52,2 tys. sztuk; czołgi, dzia - ła pancerne i samochody pancerne - 29 tys. sztuk; działa arty - leryjskie różnego kalibru - 89 tys. sztuk.

F r a n c j a

Francję zamieszkuje 50 400 tys. ludzi. Ogólne dane demo - graficzne według wojskowych i cywilnych jednostek administra - cyjnych przedstawia załączona tabela.

W 1962 roku 64% ludności Francji mieszkało w miastach , wśród których 32 - liczą powyżej 100 000 mieszkańców, zaś tyl - ko 3 - powyżej 500 000 mieszkańców.

Ludność zawodowo czynna Francji liczyła w 1965 roku 20mln osób, z czego w działach pozarolniczych zatrudnionych było około 80%, w tym 32% w przemyśle i rzemiośle.

We Francji służbie wojskowej podlega 18 roczników /od 19 do 37 lat/, których łączna liczba sięga około 6,5 mln mę - czyzn, z których około 4 mln może być zdolnych do służby woj - skowej.

Francja należy do grupy krajów wysoko uprzemysłowionych. Roczna produkcja przemysłowa tego kraju wyraża się w następu - jących liczbach: ponad 50 mln ton węgla, około 20 mln ton sta - li, ponad 420 tys. ton aluminium, ponad 1700 tys. samochodów oraz 250 tys. samochodów ciężarowych.

Francuski przemysł zbrojeniowy, rozwijając się intensywnie od 1958 roku, skupia się w 60 głównych zakładach, kierowa - nych przez organ utworzony przy Ministerstwie Obrony. Przemysł

ten produkuje prawie wszystkie rodzaje uzbrojenia od bomb atomowych, poprzez różnorodne uzbrojenie wojsk lądowych, lotniczych i marynarki wojennej, włącznie z najnowocześniejszymi samolotami typu "Mirage" i okrętami atomowymi. Do chwili obecnej przemysł ten dostarczył francuskim siłom zbrojnym 270 nowych czołgów średnich typu AMX-30 oraz około 700 czołgów średnich AMX-13. Na podwoziu czołgu AMX-13 produkuje się transportery opancerzone, haubice samobieżne, samobieżne działa przeciwlotnicze i mosty szturmowe. Tego typu sprzętu przemysł francuski dostarczył siłom zbrojnym około 4000 sztuk. W latach 1961-1962 przemysł lotniczy wyprodukował około 700 nowoczesnych samolotów odrzutowych "Mirage", z których przeszło 300 przekazano lotnictwu francuskiemu.

Wskazane powyżej niektóre wskaźniki francuskiego przemysłu zbrojeniowego dają jedynie pewien wycinkowy obraz jego możliwości produkcyjnych. Wypada jednak podkreślić, że Francja posiada nowoczesny przemysł zbrojeniowy produkujący różnorodną broń i sprzęt, którymi jest w stanie wyposażać nie tylko siły własne lądowe, powietrzne i morskie, ale również znaczną część przeznaczoną na eksport.

LUDNOŚĆ FRANCJI WEDŁUG OKRĘGÓW WOJSKOWYCH I REJONÓW STATYSTYCZNO-GOSPODARCZYCH

Okręgi wojskowe	Podokręgi wojsko- we i jednolite rejon gospo- darczo-statysty- czne /region/	Powierzch- nia km ²	Liczba mieszkan- ców /w tys./	Gęstość zalu- nienia /na km ² /	Ośrodek stolica	L i c z b a			
						Liczba depar- tamen- tów	Powia- tów /Arren- disse- ments/	Kanto- nów /Can- tons/	Gmin /Cemunes/
I	2	2	4	5	6	7	8	9	10
I OW	Region paryski Centrum	12.007,98 36.060,82 48.068,80	8.469,9 1.858,3 10.328,2	705 48 -	Paryż Orleans -	8 6 14	11 19 30	112 157 269	1.305 1.889 3.194
II OW	Północ /Nord/ Pikardia Górna Normandia	12.377,73 19.410,58 12.258,08 44.046,39	3.659,4 1.482,4 1.397,7 6.539,5	256 76 114 -	Lille Amiens Rouen -	3 3 2 7	13 13 6 32	120 113 91 324	1.572 2.365 1.456 5.393
III OW	Dolna Normandia Kraje Leary Bretania	17.583,38 32.126,49 27.183,93 76.893,80	1.208,2 2.461,6 2.396,6 6.066,4	69 77 88 -	Caen Nantes Rennes -	3 5 4 12	11 17 15 43	122 171 172 465	1.918 1.574 1.298 4.790
IV OW	Idmeusin Poitou-Charentes Akwitania Południe, Pireneje	16.991,80 35.790,45 41.407,30 45.881,93 129.571,48	733,9 1.451,3 2.312,5 2.061,3 6.559,0	43 56 56 45 -	Limeges Poitiers Bordeaux Tuluza -	3 4 5 3 20	8 14 18 22 62	84 131 202 247 664	761 1.565 2.357 3.051 7.734
V OW	Gwernia Rodan-Alpy	25.988,16 43.693,92 69.682,08	1.273,1 4.018,5 5.291,6	49 92 -	Cl-Ferrand Lyon -	3 8 11	14 25 39	131 263 394	1.331 3.000 4.331
Razem I OW									
Razem II OW									
Razem III OW									
Razem IV OW									
Razem V OW									

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
VI OW	Burgundia	31.591,89	1.439,4	46	Dijon	4	15	150	2.104
	Szempania	25.600,00	1.205,9	47	Reims	4	15	118	2.148
	Lotaryngia	23.539,58	2.194,2	93	Nancy	4	19	122	2.473
	Alzacja	8.309,99	1.318,1	159	Strasbourg	2	14	69	945
	Francho-Comte	16.188,75	928,4	57	Besanoen	4	9	92	1.905
Razem VI OW		105.230,21	20.045,5	-		18	72	551	9.575
VII OW	Langwedecja	27.447,77	1.555,1	57	Montpellier	5	14	149	1.570
	Prewansja, Wyb.	40.117,50	3.064,5	83	Marsylia	7	21	236	1.375
	Lazurowe, Korsyka			-					
Razem VII OW		67.506,27	4.649,6	-		12	35	385	2.945
Całość Francji		543.998,03	46.520,3	86	Paryż	95	313	3.052	37.962

Belgia

W 1965 roku Belgia liczyła ponad 9,5 mln ludności, w tym 3159 tys. mężczyzn w wieku od 18 do 60 lat. Służbie wojskowej w Belgii podlegają 33 roczniki męskie /od 18 do 51 lat/, których liczba wynosi około 2 mln. Z listy tej około 1250 tys. mężczyzn uznaje się za zdolnych do służby wojskowej.

Podstawowe wskaźniki obrazujące potencjał ekonomiczny Belgii są następujące. Rocznie wydobywa się tu około 20 mln. ton węgla oraz produkuje ponad 9 mln ton stali i prawie 22 mld kWh energii elektrycznej.

Holandia

Holandię w 1963 roku zamieszkiwało ponad 12 mln. osób, z czego prawie 2300 tys. stanowili mężczyźni w wieku od 18 do 58 lat. Służbie wojskowej w tym kraju podlegają mężczyźni w wieku od 18 do 48 lat, których liczba wynosi ponad 1 800 tys. Z tej liczby około 1,5 mln uznaje się za zdolnych do służby wojskowej.

Potencjał ekonomiczny Holandii wyraża się w 11,4 mln ton wydobywanego rocznie węgla kamiennego oraz roczną produkcję 3,1 mln ton stali oraz 29,3 tys. samochodów.

Dania

Danię zamieszkuje 4750 tys. osób, wśród których znajduje się 2350 tys. mężczyzn. Potencjał ekonomiczny tego państwa wyraża się liczbą 2300 tys. ton wydobywanego rocznie węgla oraz roczną produkcją około 230 tys. ton stali, 8 mld kWh energii elektrycznej oraz około 30 tys. samochodów. Ogółem w Danii znajduje się 600 tys. samochodów, w tym 470 tys. samochodów ciężarowych.

X

X

X

Przedstawione powyższej zasoby ludzkie i możliwości produkcyjne przemysłu, w tym przemysłu zbrojeniowego, dają obraz możliwości prezentowanej grupy państw w zakresie rozwinięcia potencjału militarnego. Jest sprawą niewątpliwą, że państwa te, w wypadku konfliktu zbrojeniowego, nie zawahają się użyć cały swój potencjał militarny do działań wojennych.

W jakim stopniu one się przygotowują do tego - wynika to z za-
mierzeń dotyczących mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych.
Problem ten zostanie rozpatrzony w dalszej części wykładu.

Podkreślić jeszcze wypada inny aspekt tego zagadnienia .
Otóż ogromna przewaga USA w dziedzinie potencjału militarne-
go pozwala dowództwu wojskowemu tego państwa narzucać własne
konceptje militarne pozostałym uczestnikom tego bloku wojsko-
wego i spełniać w nim dominującą rolę. Obok USA drugim co do
wielkości potencjałem militarnym dysponuje NRF, a następnie
Francja i Wielka Brytania. Te cztery państwa, z racji dużych
możliwości produkcyjnych, zaopatrują pozostałe prezentowane
kraje /Belgię, Holandię i Danię/ w niezbędne ich siłom zbroj-
nym uzbrojenie i sprzęt wojskowy.

III. SYSTEMY PRZYGOTOWANIA REZERW OSOBOWYCH ORAZ PRZEWIDYWANE SPOSOBY ICH WYKORZYSTANIA W WYPADKU MOBILIZACJI SIŁ ZBROJ- NYCH

Podstawowym celem przygotowania rezerw osobowych dla sił
zbrojnych jest zapewnienie możliwości sprawnego i szybkiego mo-
bilizacyjnego rozwinięcia wojsk w wypadku wojny. Tym przed-
sięwzięciom poświęca się w poszczególnych armiach wiele uwagi.
Jest rzeczą oczywistą, że zasady współczesnej mobilizacji
sił zbrojnych stawiają określone wymagania w tym względzie ;
posiadają one charakter ogólny i dotyczą wszystkich armii .
Jednym z takich ogólnych i jednocześnie podstawowych wymagań
jest terytorialność gromadzenia rezerw osobowych , co jest
realizowane na gruncie sił zbrojnych wszystkich państw. Jest
to bowiem jedno z podstawowych wymagań, warunkujących szybkość
i sprawność mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk.

Istotną rolę odgrywa również systematyczne szkolenie żołnierzy
rezerwy. Pozwala ono osiągnąć gotowość bojową przez mobilizo-
wane jednostki w krótkim czasie, eliminuje bowiem konieczność
gruntownego przeszkolenia mobilizowanych żołnierzy. Te i inne
wymagania są realizowane na gruncie poszczególnych armii w
sposób specyficzny, wpływający z właściwości poszczególnych
państw oraz właściwości ich sił zbrojnych.

Niemiecka Republika Federalna

W NRF podlega służbie wojskowej łącznie 26 roczników /od 19 do 45 lat/. W końcu 1967 roku liczba mężczyzn podlegających - cych obowiązkowej służbie wojskowej /roczniki 1937 - 1946/ wynosiła 3 600 000. Liczba ta stanowi całość rezerw mobilizacyjnych Bundeswehry i podzielona została na dwie kategorie: rezerwę I kategorii oraz rezerwę II kategorii, zwaną też rezerwą zastępczą.

Liczba rezerwistów I kategorii wynosiła w końcu 1968 r. 1 370 000 ludzi, w tym 30 000 oficerów, 110 000 podoficerów i 1 230 000 szeregowców. Zaliczeni są do niej rezerwiści, którzy odbyli służbę wojskową w Bundeswehrze lub też służyli w Wehrmachcie, w policji granicznej lub policji pogotowia co najmniej jeden miesiąc i są nadal zdolni do służby wojskowej.

Rezerwiści I kategorii dzielą się na trzy grupy. Do grupy pierwszej należą ci rezerwiści, którzy odbyli pełną lub 9-miesięczną służbę wojskową, ale nie ukończyli 35 lat. Do drugiej grupy należą również rezerwiści w wieku do 35 lat, jednakże ci, którzy odbyli jedynie skróconą służbę wojskową. Trzecią grupę stanowią rezerwiści pierwszej i drugiej grupy, po ukończeniu 35 lat.

Okolo 2 300 000 osób zaliczonych jest do rezerw II kategorii. Należą do nich ludzie nie posiadający przeszkolenia wojskowego. Podobnie jak rezerwiści I kategorii dzielą się oni na trzy grupy. Do grupy pierwszej zalicza się osoby zdolne do służby wojskowej, do grupy drugiej zdolne do służby wojskowej z ograniczeniem, zaś do trzeciej grupy - rezerwistów pierwszej i drugiej grupy po ukończeniu 35 lat. Wśród rezerwistów II kategorii 61% mężczyzn jest w pełni zdolnych do służby wojskowej, 11% - jest wyreklamowanych, 23% - czasowo niezdolnych, zaś 5% całkowicie niezdolnych do służby wojskowej.

Liczba przeszkolonych rezerwistów Bundeswehry stale wzrasta. Wychodząc z założenia, iż przeciętnie rocznie zwalnia się do rezerwy okolo 140 000 żołnierzy, w końcu 1970 r. ogólna liczba przeszkolonych rezerwistów wzrosła do okolo 1 700 000, w 1975 r. - do 2 500 000, zaś w 1980 r. - do ponad 3 000 000 rezerwistów.

Czas pozostawania w rezerwie zależy jest od stopnia woj-
skowego. Szeregowcy pozostają w rezerwie do chwili ukończenia
45 lat, zaś podoficerowie i oficerowie - do 60 lat. Do chwili
osiągnięcia tego wieku rezerwiści powoływani są na dodatkowe
przeszkolenie. Po odbyciu zasadniczej służby wojskowej szere-
gowcy powoływani są na łączny okres do 9 miesięcy, podofice -
rowie - do 15 miesięcy, zaś oficerowie - do 18 miesięcy. Rezer-
wiści pierwszej grupy powoływani są z zasady na powtórne prze-
szkolenie po upływie trzech lat od chwili przeniesienia do re-
zerwy. Szkolenie trwa zwykle od 2 do 4 tygodni, najdłużej jed-
nak do trzech miesięcy.

Część żołnierzy odbywa skróconą zasadniczą służbę wojsko-
wą. Dla nich przewidziane są przedłużone ćwiczenia rezerwy ,
wynoszące łącznie dla szeregowców do 27 miesięcy, dla podofi-
cerów - do 33 miesięcy, zaś dla oficerów - do 36 miesięcy. W
tym przypadku, przed ukończeniem 25 lat, rezerwiści mogą być
powoływani na jednorazowe przeszkolenie wojskowe, trwające od
jednego do sześciu miesięcy.

Podlegający służbie wojskowej mężczyźni, urodzeni przed
1 lipca 1937 r., zobowiązani są do odbycia 6-miesięcznej służ-
by zasadniczej. Na ćwiczenia rezerwy powołuje się tę grupę
ludzi, podobnie jak rezerwistów, którzy odbywali zasadniczą
służbę w normalnym czasie.

Zgodnie z obowiązującymi zasadami szeregowców rezerwy ,
po ukończeniu 35 roku życia, powołuje się na powtórne prze-
szkolenie na łączny okres 3 miesięcy, a podoficerów - łącznie
na 6 miesięcy.

Pod względem przeznaczenia całość osobowych rezerw mobi-
lizacyjnych Bundeswehry dzieli się następująco. Około 500 000
żołnierzy rezerwy przewiduje się wykorzystać do uzupełnienia
istniejących związków taktycznych i oddziałów do pełnych eta-
tów wojennych oraz do utworzenia nowych jednostek. Pozostałą
ilość rezerw osobowych dzieli się na taktyczną, operacyjną i
strategiczną rezerwę stanu osobowego.

Taktyczna rezerwa stanu osobowego ma wejść , w wypadku
mobilizacji, w skład zapasowych batalionów brygad, dywizji i
korpusów armijnych. W każdym korpusie i dywizji przewiduje się
po 2 bataliony zapasowe, zaś we wszystkich brygadach - po

jednym. Bataliony te mają dostarczać uzupełnienia na pokrycie strat w pododdziałach liniowych podczas działań bojowych.

W przewidywanych 5 zapasowych batalionach dywizji zmobilizowanej znajduje się około 3 900 ludzi, zaś w analogicznych batalionach dywizji pancernej - około 3 700 ludzi. Ta ilość żołnierzy przewidziana jest do uzupełnienia stanu osobowego dywizji po poniesieniu przez nią strat w czasie pierwszych 5 dni wojny konwencjonalnej, lub 2-3 dni wojny jądrowej.

Operacyjna rezerwa stanu osobowego ma zostać zgrupowana w pododdziałach zapasowych na szczeblu centralnym. Rezerwa ta ma być wykorzystana zarówno do kompletowania batalionów zapasowych oddziałów i związków, jak i do formowania nowych jednostek na bazie istniejących w czasie pokoju pododdziałów sprzętu. Operacyjna rezerwa stanu osobowego ma zapewnić pokrycie strat w oddziałach i związkach taktycznych w ciągu 4 dni wojny konwencjonalnej lub 3 dni wojny jądrowej.

Strategiczna rezerwa stanu osobowego składać się ma początkowo /po zarządzeniu mobilizacji/ z niewyszkolonych jeszcze rezerwistów, podlegającej służbie wojskowej w czasie wojny. Po przeszkoleniu rezerwistów tej grupy przeznaczeni będą do uzupełnienia istniejących związków i oddziałów oraz do formowania nowych jednostek bojowych.

Z przedstawionego powyżej stanu rezerw mobilizacyjnych wynika, iż dowództwo Bundeswehry uwzględniło w swych planach mobilizacyjnych, poza zapewnieniem uzupełnienia stanem osobowym oddziałów i związków w trakcie ich mobilizacyjnego rozwijania oraz formowaniem nowych jednostek, napływ uzupełnień na pokrycie strat bojowych w pierwszych dniach wojny. Przy czym dla zrealizowania tych zamierzeń przewiduje się wykorzystanie wyszkolonych rezerwistów. Pokrycie potrzeb osobowych dalszych dni wojny zapewnić ma tzw. strategiczna rezerwa stanu osobowego przez intensywne szkolenie żołnierzy.

Wielka Brytania

Całość rezerw osobowych sił zbrojnych Wielkiej Brytanii dzieli się na rezerwy zorganizowane i rezerwy niezorganizowane.

Do pierwszej grupy zaliczani są rezerwiści posiadający przydziały mobilizacyjne i organizacyjne do poszczególnych jednostek rezerwowych. Jednostki rezerwy są tworzone na zasadzie ochotniczego zasięgu spośród rezerwistów sił regularnych. Zobowiązani są oni do odbywania corocznie okresowych ćwiczeń wojskowych /dwa tygodnie w ciągu roku/, za co otrzymują ustalone wynagrodzenie. Żołnierze ci obowiązani są ponadto do natychmiastowego stawienia się na wezwanie. Stan liczebny rezerw zorganizowanych wynosi 81 935 osób.

Etat rezerwy sił lądowych wynosi 56 000 ludzi w tym 6 000 oficerów. Żołnierze ci mają przydziały mobilizacyjne do następujących jednostek: brygadowa grupa powietrznodesantowa, dwie brygady inżynieryjno-saperskie /po 3 pułki/, trzy grupy łączności /ogółem 10 pułków/, 13 batalionów piechoty, dwa bataliony dywersyjno-rozpoznawcze, grupa rozpoznawcza i kontrwywiadu polowego, dwa pułki artylerii, trzy pułki artylerii przeciwlotniczej, pułk samochodów pancernych oraz szereg jednostek i zaopatrzenia.

Jednostki rezerwy sił lądowych mają być wykorzystane do szybkiego uzupełnienia regularnych sił lądowych, głównie wojsk Brytyjskiej Armii Renu w wypadku mobilizacji.

Oprócz jednostek rezerwy sił lądowych istnieje 90 grup po 8 ludzi każda, na bazie których mogą być zmobilizowane bataliony piechoty lub innych rodzajów wojsk. Po zmobilizowaniu jednostki te mogą być również wykorzystane do uzupełnienia regularnych sił lądowych, bądź też mogą być użyte w systemie obrony terytorialnej.

Poza jednostkami rezerwy zorganizowanej w Wielkiej Brytanii podlega służbie wojskowej w wypadku mobilizacji 238 000 rezerwistów /w tym 18 000 oficerów/ stanowiących pulę rezerw niezorganizowanych. Rezerwiści ci nie są jednak szkoleni. Przeznacza się ich do uzupełnienia stanów osobowych jednostek wojsk regularnych, bądź jednostek rezerwy zorganizowanej.

Ponadto siłom lądowym podlega organizacja paramilitarna - korpus przysposobienia wojskowego - skupiająca 65 000 uczniów szkół średnich odbywających przeszkolenie wojskowe pod nadzorem 5 500 oficerów i instruktorów.

Rezerwy sił morskich Wielkiej Brytanii liczą 64 000 ludzi, w tym 17 000 oficerów i 47 000 podoficerów i szeregowców. W zależności od przeznaczenia, stopnia wykształcenia rezerwy sił morskich dzielą się również na rezerwę zorganizowaną i nie zorganizowaną. W skład rezerwy zorganizowanej wchodzi około 7 000 marynarzy oraz około 1 000 rezerwistów piechoty morskiej. Do tej grupy rezerw zalicza się również pomocniczą służbę kobiet /około 1 000 osób/ oraz korpus przysposobienia morskiego młodocianych /ok. 26 000 osób/.

Do rezerwy niezorganizowanej zalicza się część marynarzy floty handlowej oraz floty pomocniczej sił morskich.

Rezerwy sił powietrznych W. Brytanii liczą 17 900 rezerwistów, w tym około 5 000 oficerów.

Przytoczone powyżej liczby rezerw osobowych sił zbrojnych Wielkiej Brytanii wskazują, że brytyjskie dowództwo wojskowe nie zamierza prowadzić mobilizacji sił zbrojnych na szeroką skalę. Z ujętej w założeniach mobilizacyjnych liczby ponad 500 000 rezerwistów, zaledwie kilkadziesiąt tysięcy osób stanowi pełnowartościowe rezerwy, ponieważ tylko ta grupa objęta jest systematycznym szkoleniem. Wskazuje na to fakt, iż Wielka Brytania nie będzie w stanie wystawić dużej, liczebnie armii w krótkim czasie.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

Na całość rezerw amerykańskich sił zbrojnych składają się:

- - rezerwy regularnych sił zbrojnych;
- rezerwy regularnych sił powietrznych;
- rezerwy sił morskich;
- rezerwy piechoty morskiej;
- Gwardia Narodowa sił lądowych;
- Gwardia Narodowa sił powietrznych.

Każdy z wyszczególnionych rodzajów rezerwy stanowi integralną część danego rodzaju sił zbrojnych i podlega bezpośrednio właściwemu sztabowi i ministerstwu. Wyjątek stanowi Gwardia Narodowa, która w okresie pokoju podlega formalnie władzom stanowym, na terenie których są rozmieszczone jej jednostki.

Do podstawowych zadań rezerw sił zbrojnych należy:

1. Mobilizacyjne uzupełnienie sił regularnych.
2. Osłona mobilizacji, koncentracji i przegrupowania wojsk na terytorium Stanów Zjednoczonych.
3. Obrona Terytorialna USA przed desantem morskim lub powietrznym npla oraz zwalczanie grup dywersyjnych.
4. Zapobieganie i usuwanie skutków uderzeń jądrowych oraz prowadzenie prac ratowniczych.
5. Udział w zwalczaniu klęsk żywiołowych oraz w tłumieniu ruchów i wystąpień antyrządowych lub naruszających porządek publiczny.

Z wyszczególnionych powyżej zadań rezerw sił zbrojnych wynika, iż spełniają one podwójną rolę. Stanowią one przeszkolone i po części zorganizowane zasoby ludzkie sił zbrojnych na wypadek ich mobilizacyjnego rozwijania i jednocześnie spełniają rolę do jakiej w innych państwach, głównie europejskich, przeznaczone są wojska OTK.

Ze względu na wartość bojową /stopień wyszkolenia, wiek rezerwistów/, rezerwy sił zbrojnych USA dzielą się na trzy kategorie:

Do pierwszej kategorii należą: Gwardia Narodowa, związki, oddziały i pododdziały rezerw poszczególnych rodzajów sił zbrojnych oraz część rezerwistów nie mających przydziału organizacyjnego do jednostek, lecz odbywających indywidualne szkolenie wojskowe, przewidziane dla danego stopnia i specjalności. W wypadku powołania do służby regularnej rezerwiści tej kategorii uzupełniają jednostki rezerw włączane całością do sił regularnych.

Rezerwa I kategorii dzieli się na rezerwę zorganizowaną /Gwardia Narodowa i jednostki rezerw poszczególnych rodzajów regularnych sił zbrojnych/ i niezorganizowaną /personel pozostający na listach mobilizacyjnych lecz nie posiadający przydziałów organizacyjnych i odbywający szkolenie indywidualne/.

Powołanie rezerwy I kategorii do służby regularnej następuje po ogłoszeniu stanu wojny lub stanu wyjątkowego przez Kongres amerykański oraz w czasie ogłoszenia stanu wyjątkowego

przez prezydenta USA. W pierwszym przypadku rezerwiści powo-
łani do służby regularnej w składzie jednostek lub indywidual-
nie muszą być zwolnieni do rezerwy w terminie do 6 miesięcy
po zakończeniu stanu wojny lub odwołaniu stanu wyjątkowego .
W drugim przypadku /zarządzenie prezydenta/ Kongres określa
maksymalną liczbę rezerwistów, którą prezydent ma prawo powo-
łać na okres 24 miesięcy w składzie jednostek lub indywidual-
nie. Aktualnie prezydent USA ma prawo powołać do służby regu-
larnej 1 milion rezerwistów.

Do rezerw kategorii II należą rezerwiści, którzy odbyli
przewidziany okres służby wojskowej w siłach regularnych i w
rezerwach zorganizowanych. Ta grupa rezerwistów może być po-
wołana do służby regularnej tylko w wypadku ogłoszenia przez
Kongres stanu wojny. Rezerwiści drugiej kategorii mogą być po-
woływani na ćwiczenia w okresie letnim /w ramach szkolenia/ ,
których łączny czas nie może przekraczać 17 dni w roku.

Rezerwa III kategorii obejmuje rezerwistów, którzy osiągnęli
przewidziany odpowiednimi ustawami wiek lub nabyli prawo
emerytalne po przesłużeniu określonej dla danego stopnia licz-
by lat w amerykańskich siłach zbrojnych. Rezerwiści ci mogą
być powołani do służby regularnej w wypadku ogłoszenia przez
Kongres powszechnej mobilizacji i po wcieleniu do sił regu-
larnych całości rezerw I i II kategorii.

Stan liczebny rezerw I kategorii poszczególnych rodza-
jów sił zbrojnych podaje poniższa tabela:

Rodzaje sił zbrojnych	Na dzień 1.07.1969 r.
1	2
Rezerwy sił lądowych w tym:	728 600
- Gwardia Narodowa	400 000
- rezerwy zorganizowane sił regularnych	260 000
- rezerwy niezorganizowane sił regularnych	68 000
Rezerwy sił powietrznych w tym:	135 217
- Gwardia Narodowa	84 332
- rezerwy zorganizowane sił regularnych	47 840
- rezerwy niezorganizowane sił regularnych	3 045

1	2
Rezerwy sił morskich w tym:	
- zorganizowane	126 000
- niezorganizowane	7 600
Rezerwy piechoty morskiej w tym:	49 731
- zorganizowane	48 000
- niezorganizowane	1 731
Razem rezerwy I kategorii w tym:	1 047 148
- zorganizowane	966 172
- niezorganizowane	80 976

Z danych liczbowych zawartych w powyższej tabeli wynika, że podstawę rezerw amerykańskich sił zbrojnych stanowią rezerwy zorganizowane, składające się ze związków, oddziałów i pododdziałów Gwardii Narodowej i rezerw regularnych sił zbrojnych. Ta część rezerw posiada ramy organizacyjne oparte o etaty sił regularnych. Wszystkie jednostki utworzone są na bazie terytorialnej.

W zasadzie rezerwy są rozmieszczone poszczególnymi plutonami lub kompaniami, rzadziej batalionami. Ich liczebność waha się w granicach 100-250 osób. Pododdziały te wyposażone są w broń i sprzęt niezbędny do zabezpieczenia procesu szkolenia. Pełne etatowe uzbrojenie jednostek rezerw organizowanych jest przechowywane w magazynach mobilizacyjnych.

Dla utrzymania sprzętu i uzbrojenia zarówno szkoleniowego i zapasów mobilizacyjnych zatrudnia się personel cywilny, który jednocześnie odbywa w danych jednostkach służbę w ramach rezerw zorganizowanych. Zasadę tę stosuje się przede wszystkim w lotnictwie, dzięki czemu jednostki rezerw sił powietrznych są utrzymywane w stosunkowo wysokiej gotowości bojowej.

Zatrudnienie personelu cywilnego w celach konserwacji uzbrojenia i sprzętu sprzyja wydatnie szkoleniu rezerwistów. Na skutek tego cały limit czasu przeznaczony na szkolenie jest wykorzystany na ten cel w maksymalnym stopniu.

Zaplanowany na dzień 1 lipca 1968 r. procentowy stan rezerw zorganizowanych w stosunku do stanu liczebnego poszczególnych rodzajów regularnych sił zbrojnych przedstawia się następująco:

- siły lądowe 47,6%;
- siły powietrzne 15,7%;
- siły morskie 17,4%;
- piechota morska 16,4%;
- ogółem rezerwy zorganizowane 30,2%.

Całość rezerw zorganizowanych przeznaczona jest do szybkiego odtwarzania odwołu strategicznego po użyciu do działań lub przerzuceniu do rejonów zapalnych związków i oddziałów regularnych sił lądowych stacjonujących aktualnie na terytorium USA. I dlatego jednostki te są utrzymywane w wysokiej gotowości. Ogółem w składzie rezerw zorganizowanych znajduje się około 3 000 różnego rodzaju i szczebla jednostek.

F r a n c j a

W ramach "służby wojskowej", obejmującej wszystkich obywateli w wieku od 19 do 60 lat, powszechnemu obowiązkowi służby wojskowej podlegają mężczyźni w wieku od 19 do 37 lat. Obowiązek służby wojskowej w czasie pokoju trwa, niezależnie od stopnia wojskowego, 17 lat i rozkłada się na poszczególne kategorie w następujący sposób:

- okres służby czynnej - 16 miesięcy;
- okres służby w rezerwie I kat. - 3,5 roku;
- okres służby w rezerwie II " - 12 lat.

Wyjątek od tej zasady stanowią specjaliści, którym minister sił zbrojnych może przedłużyć okres podlegania służby wojskowej w zależności od posiadanych stopni.

Rezerwy osobowe francuskich sił zbrojnych liczą: 150 000 oficerów, 300 000 podoficerów oraz 4 700 000 szeregowców. W wypadku mobilizacji zamierza się powołać jedynie 30 000 oficerów, 70 000 podoficerów i 600 000 rezerwistów.

Siły zbrojne Francji posiadają nadmiar rezerw kadry wojskowej. Spowodowane to zostało tym, iż po zakończeniu wojny algierskiej znaczna część jednostek wojskowych została roz -

wiązana, a część kadry skierowano do rezerwy. Jednakże znaczna część tej kadry już się zestarzała i nie odpowiada w pełni aktualnym wymaganiom. Dlatego przedsięwzięcia dowództwa francuskiego zmierzają do jej odnowienia. Między innymi obniżona została górna granica wieku oficerów i podoficerów zaszergowanych do korpusu rezerwy. Do 1966 roku staż oficerów rezerwy był o 5 lat dłuższy w porównaniu z górną granicą wieku oficerów pozostających w służbie czynnej. Obecnie jest on równy, a w niektórych przypadkach niższy.

Podstawowym źródłem odnawiania kadry oficerów i podoficerów rezerwy wojsk lądowych i utrzymanie na planowanym poziomie stanu liczebnego jest rekrutacja kandydatów i ich szkolenie na różnych kursach.

Francuskie zamierzenia mobilizacyjne zakładają powołanie głównie tych szeregowców rezerwy, którzy odbyli służbę w ciągu ostatnich trzech lat. Uważa się przy tym, że będą oni przydatni do służby w każdej chwili bez jakiegokolwiek dodatkowego przeszkolenia. Niemniej jednak powołuje się rezerwistów na przeszkolenie. W ciągu ostatnich trzech lat przeszkolono około 25 000 rezerwistów rocznie, w tym 9 400 oficerów, 3 600 podoficerów i 11 500 szeregowców. Czas obowiązkowego szkolenia rezerwistów wynosi 70 dni przez okres 18 lat dla oficerów i 12 dni w ciągu 6 lat dla podoficerów i szeregowców. Ci ostatni szkoleni są w pododdziałach OTK formowanych w tym celu na okres jednego tygodnia.

W siłach powietrznych obecny stan rezerw również znacznie przewyższa potrzeby mobilizacyjne. Stan rezerw tych sił wynosi aktualnie 220 000 ludzi, w tym 20 000 oficerów, 60 000 podoficerów i 140 000 szeregowców. Zapotrzebowanie natomiast wynosi ogółem 60 000 ludzi - w tym 6 500 oficerów, 20 000 podoficerów i 33 500 szeregowców. Wobec nadwyżki rezerwistów, w planach mobilizacyjnych uwzględnia się tylko najlepiej wyszkolonych i nieszkających najbliższych ośrodków mobilizacyjnych.

Belgia

Belgia posiada ogółem około 600 000 wyszkolonych żołnierzy rezerwy, z czego 400 000 przypada na siły lądowe, zaś 200 000 na siły powietrzne i morskie.

Ilość ta w zupełności pokrywa potrzeby mobilizacyjne całych sił zbrojnych. Dla mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojsk operacyjnych dowództwo belgijskie przeznacza 60 tysięcy żołnierzy rezerwy.

H o l a n d i a

Dowództwo holenderskich sił zbrojnych dysponuje aktualnie około 400 000 przeszkolonych rezerwistów. Dla ukompletowania jednostek wojsk operacyjnych przeznacza się około 60 000 żołnierzy rezerwy. Pozostała ilość rezerwistów pokryje, i to z nadwyżką, potrzeby mobilizacyjne pozostałych rodzajów sił zbrojnych, jak i wojsk obrony terytorialnej.

D a n i a

Przeszkolone rezerwy sił zbrojnych Danii wynoszą około 250 000 ludzi, z czego 170 000 rezerwistów przypada na wojska operacyjne i 80 000 na wojska obrony terytorialnej.

x - x - x

Scharakteryzowany powyżej stan rezerw osobowych sił zbrojnych poszczególnych państw wskazuje na pewną specyfikę rozwiązania tych problemów na gruncie poszczególnych armii. Specyfika ta wpływa z charakteru sił zbrojnych i zamierzonego sposobu ich użycia w ewentualnej wojnie. Siły zbrojne USA i Wielkiej Brytanii, zgodnie z zamierzeniami ich dowództw, mają być użyte do działań wojennych na obcych terytoriach. Fakt ten wywiera swe piętno na organizacji rezerw. Mają one ściśle określone formy organizacyjne /tworzą pododdziały, oddziały i związki taktyczne/, co ma zapewnić możliwość ich szybkiego użycia do realizacji stojących przed nimi zadań. Tworzą więc one jednostki rezerwowe poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk. Niezależnie od tej grupy rezerw istnieje określona liczba żołnierzy rezerwy nie posiadających z góry ustalonych form organizacyjnych, a przeznaczona do uzupełniania jednostek wojsk regularnych, jak i jednostek rezerw.

W europejskich państwach kontynentalnych podział rezerw osobowych dostosowany jest do struktury wewnętrznej sił zbrojnych. Część rezerw osobowych przewidziana do uzupełnienia jednostek o niepełnych stanach, skadrowanych, czy też przewidzianych do sformowania od nowa posiada również z góry określone formy organizacyjne, żołnierze bowiem posiadają przydziały mobilizacyjne. Zdecydowaną większość rezerw osobowych przeznacza

się do uzupełnienia, bądź też sformowania od nowa jednostek wojsk obrony terytorialnej. W państwach tych, jak świadczy przykład Niemieckiej Republiki Federalnej, wydzielona jest grupa rezerw osobowych, przewidziana do uzupełnienia strat powstałych w toku wojny. Występuje tam również duża liczba rezerwistów przewidzianych do uzupełnienia sił zbrojnych podczas wojny.

IV. SPOSOBY MOBILIZACYJNEGO ROZWIJANIA SIŁ ZBROJNYCH ORAZ MO- ŻLIWOŚCI MOBILIZACYJNE POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTW NATO

Cechą charakterystyczną systemów mobilizacyjnych w państwach NATO jest dążność do możliwie pełnego mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych w sposób skryty, co w efekcie ma umożliwić uzyskanie zaskoczenia i postawienia się w korzystniejszej sytuacji w stosunku do przeciwnika. Stąd też, by nie wzbudzać poważniejszych podejrzeń zamierza się prowadzić mobilizację częściową, powołując określone grupy rezerwistów pod pozorem ćwiczeń i tą drogą podnosić stopień ukompletowania jednostek wojskowych, bądź w pełni rozwijać poszczególne ich grupy.

Sądzić należy, że w pierwszej kolejności zakłada się uzupełnienie do pełnych etatów wojennych jednostek pozostających w dyspozycji dowództwa NATO, których część posiada braki w wysokości 10-30% /NRF/, bądź też jest w wysokim stopniu skadrowana /Belgia, Dania, Holandia/.

W państwach NATO zakłada się również możliwość mobilizacji jawnej. Jej powodzenie warunkuje jednak szybkość realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Zamierza się to osiągnąć przez szerokie stosowanie zasady terytorialności w uzupełnieniu jednostek wojskowych stanem osobowym, tworzenie ośrodków mobilizacyjnych i gromadzenie tam uzbrojenia i sprzętu dla poszczególnych jednostek, właściwą konserwację uzbrojenia i sprzętu, umożliwiającą szybkie doprowadzenie go do stanu używalności, wydawanie rezerwistom umundurowania i osobistego wyposażenia na przechowanie w domu. Realizacja tych przedsięwzięć ma zapewnić skrócenie czasu mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych do niezbędnego minimum.

Zarysowane powyżej podstawowe koncepcje mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych znajdują różne odbicie na gruncie sił zbrojnych poszczególnych państw. Podstawowe założenia wpływają bowiem zarówno ze współczesnych koncepcji militarnych, jak i ze specyfiki struktur wewnętrznych poszczególnych państw i ich sił zbrojnych.

Niemiecka Republika Federalna

Organami mobilizacyjnymi Bundeswehry, obok organów jednostek wojskowych, są organy administracji wojskowej. Administracja ta stanowi część składową Bundeswehry. Jej podstawowym zadaniem jest dostarczenie siłom zbrojnym stanu osobowego i środków materiałowych.

Administracja wojskowa podlega bezpośrednio ministrowi obrony i jej organy terenowe nie są podporządkowane żadnym dowództwom czy sztabom Bundeswehry. Jej organy terytorialne to okręgowe, obwodowe, powiatowe i garnizonowe urzędy administracji wojskowej.

Okręgowe urzędy administracji wojskowej współdziałają ściśle z dowództwami okręgów wojskowych i władzami /organami administracji państwowej/ poszczególnych krajów NRF. W ich skład wchodzi organicznie okręgowe urzędy służby uzupełnień, do których należą również przedsięwzięcia mobilizacyjne.

Organami niższymi są obwodowe urzędy administracji wojskowej^{x/}. Zajmują się one głównie sprawami wojskowej służby uzupełnień oraz częściowo sprawami mobilizacyjnymi. Urzędy te współpracują ściśle z obwodowymi dowództwami obrony terytorialnej.

Obwodowym urzędom administracji wojskowej podlegają powiatowe urzędy służby uzupełnień. Te ostatnie odpowiedzialne są za organizację i przeprowadzenie poboru i innych przedsięwzięć związanych z realizacją ustawy o obowiązkowej służbie wojskowej. Zajmują się one również sprawami mobilizacji zarówno ludzi, jak i sprzętu dla sił zbrojnych, w tym głównie pojazdów samochodowych, sprzętu łączności, agregatów prądotwórczych itp.

x/ Obwody stanowią szczebel administracji państwowej.

W skład obwodu wchodzi z reguły kilka powiatów.

Urzędy te rozlokowane są w większych miastach powiatowych i miastach wydzielonych.

Najmniejszymi organami są garnizonowe urzędy administracji wojskowej. Znajdują się one tylko w większych miastach i obsługują niekiedy po kilka garnizonów. Do zadań garnizonowych urzędów administracji wojskowej należy część zagadnień mobilizacyjnych.

Należy sądzić, iż na powiatowych urzędach administracji wojskowej spoczywa główny ciężar zagadnień mobilizacyjnych, podczas gdy obwodowe i okręgowe urzędy spełniają raczej rolę koordynatorów.

Obok opisanych powyżej organów administracji wojskowej podstawę systemu mobilizacji i uzupełnień stanowią wojskowe ośrodki mobilizacyjne, które istnieją przy okręgach wojskowych i punkty zborne przy obwodowych dowództwach obrony terytorialnej. W NRE znajduje się obecnie sześć okręgów korpusów i 33 obwodowe dowództwa obrony terytorialnej.

Do zadań ośrodków mobilizacyjnych należy:

- zapewnienie dopływu rezerwistów do poszczególnych oddziałów i związków taktycznych;
- organizacja zaopatrywania rezerwistów w umundurowanie i wyposażenie osobiste;
- zapewnienie zakwaterowania powołanym rezerwistom;
- kierowanie sprawami związanymi z przesunięciem jednostek mobilizacyjnych oraz przejściowe wykorzystanie zgłaszających się rezerwistów do służby ochronnej i pracy.

Powołanie żołnierzy rezerwy odbywa się za pomocą kart powołania. Czerwone karty powołania zobowiązują rezerwistów do stawienia się w wskazanej jednostce wojskowej lub ośrodku mobilizacyjnym natychmiast po ogłoszeniu mobilizacji przez radio, telewizję lub za pomocą innych środków.

Zielone karty powołania są w zasadzie przeznaczone do powołania rezerwistów na ćwiczenia, jednakże karty te mogą również wykorzystane w okresie rzeczywistej mobilizacji, w celu jej zamaskowania.

W wypadku, gdy rezerwista nie posiada w chwili ogłoszenia mobilizacji karty powołania lub nie może z przyczyn od siebie niezależnych zameldować się w nakazanym miejscu, obowiązany jest zgłosić się w najbliższej jednostce wojskowej.

Rezerwiści pierwszej gotowości zgłaszają się bezpośrednio w nakazanych jednostkach. Natomiast rezerwiści drugiej gotowości /nie w pełni przeszkoleni/ kierowani są do pododdziałów szkolnych na dodatkowe przeszkolenie, a następnie do jednostek wojskowych.

Kierownictwo Bundeswehry zamierza przeprowadzić mobilizację stopniowo powołując określone grupy rezerwistów. Ma to na celu uniknięcie zwiększenia napięcia w sytuacjach kryzysowych i jednocześnie maskowanie przedsięwzięć mobilizacyjnych.

W związku z tym zaleca się przeprowadzać mobilizację w sposób następujący:

- powołać specjalistów określonych kategorii;
- zmobilizować jednostki sił powietrznych i tyłowych pod pretekstem ćwiczeń;
- powołać określone roczniki rezerwistów;
- zarządzić i przeprowadzić powszechną mobilizację.

Szczególne znaczenie przywiązuje się w Bundeswehrze do utrzymania wysokiego stopnia gotowości mobilizacyjnej rezerwy tzw. pierwszej gotowości. W tym celu zapoznaje się wszystkich żołnierzy po zwolnieniu do rezerwy z przydziałem mobilizacyjnym na wypadek wojny, a część rezerwistów otrzymuje do domu umundurowanie i inne niezbędne przedmioty wyposażenia osobistego /z wyjątkiem broni/. Na ogólną liczbę 1,3 mln rezerwistów I kat. ponad 25% otrzymało do końca 1968 r. umundurowanie do domu.

W czasie ćwiczeń dąży się do tego, aby organizowanie jednostek mobilizacyjnych rozpoczynać już w okresie bezpośredniego zagrożenia.

W celu skrócenia czasu niezbędnego do przeprowadzenia mobilizacji dokonano w ramach obrony terytorialnej następujących przedsięwzięć:

- utworzono szkieletowe sztaby jednostek mobilizacyjnych;
- zorganizowano tzw. grupy przygotowawcze, które doprowadzają mobilizowany sprzęt do stanu gotowości bojowej /chodzi tu głównie o pojazdy mechaniczne/;
- zalecono organom mobilizacyjnym stosować zasadę terytorialności w uzupełnianiu potrzeb; w miarę możliwości miejsce zamieszkania rezerwisty nie powinno być oddale-

więcej niż 50 km, zaś w przypadku obrony terytorialnej - nie więcej niż 25 km od garnizonu danej jednostki.

Dowództwo Bundeswehry ocenia, że w ciągu 72 godzin od chwili ogłoszenia mobilizacji większość rezerwistów powinna zgłosić się w jednostkach wojskowych, ośrodkach mobilizacyjnych i punktach zbórnych.

Na uwagę zasługuje intensyfikacja szkolenia mobilizacyjnego Bundeswehry. Mobilizacyjne uzupełnienie stanem osobowym sprawdzone zostało w ćwiczeniu "Falex-66". Przyjęto w nim, że 88% potrzeb mobilizacyjnych osiągnie gotowość w ciągu 1-2 dni, zaś na pełne mobilizacyjne rozwinięcie Bundeswehry przeznaczono 5-6 dni czasu. W przypadku mobilizacji skrytej ocenia się, że pełne mobilizacyjne rozwinięcie Bundeswehry może osiągnąć w ciągu 14-18 dni.

Wychodząc z powyższych założeń oraz aktualnego stanu rezerw osobowych i zapasów mobilizacyjnych ocenia się, iż dowództwo Bundeswehry może zmobilizować następującą ilość sił lądowych.

Związki taktyczne oddane do dyspozycji dowództw NATO/1KA - 1 i 11 DZ, 3 DPanc, 7KA-4 i 40 DZ, 12 DPanc, 1 DPG, 1 DPD, 3 KA-2 i 7 DZ, 5 DPanc, a także 6 DZ/ posiadają braki w stanie osobowym w wysokości 10-30% w stosunku do pełnego etatu. Na ich uzupełnienie trzeba więc 1-2 doby.

Zasoby rezerw osobowych i zapasów mobilizacyjnych pozwalają dodatkowo sformować podczas mobilizacji w ciągu 14-18 dni 12 dywizji, w tym 3-4 dywizji pancernych.

Wojska obrony terytorialnej liczą aktualnie około 35 000 żołnierzy. W toku mobilizacji zamierza się sformować dodatkowo 90 batalionów i 120 samodzielnych kompanii, których łączny stan ma wynosić około 250 000 żołnierzy.

Wielka Brytania

Organami mobilizacyjnymi brytyjskich sił lądowych są brygady administracyjno-terytorialne oraz korpusy osobowo-administracyjne poszczególnych rodzajów wojsk i służb.

Organami mobilizacyjnymi jednostek piechoty jest 15 brygad terytorialno-administracyjnych, z których trzy noszą nazwę

"Dużych Pułków". Każdej z brygad podporządkowane są pułki administracyjne^{x/}.

Każda z brygad terytorialno-administracyjnych posiada pododdział /kompania-batalion/ szkolenia rekrutów dla podległych administracyjnie liniowych batalionów piechoty. W oparciu o te pododdziały odbywać się będzie również formowanie batalionów w wypadku mobilizacji.

Werbowaniem ochotników, ich szkoleniem oraz formowaniem pododdziałów poszczególnych rodzajów wojsk zajmują się specjalne korpusy osobowo-administracyjne.

Jednostki powietrzno-desantowe formowane są przez "Parachut Regiment" /Duży Pułk/, który spełnia rolę brygady terytorialno-administracyjnej.

Formowaniem jednostek pancernych zajmują się dwa korpusy osobowo-administracyjne: "Tank Regiment" i "Royal Armoured Corps". Pierwszy z nich odpowiedzialny jest za formowanie wyłącznie pułków czołgów - zaś drugi za formowanie różnych jednostek pancernych, w tym pułków czołgów, pułków samochodów pancernych i rozpoznawczych oraz innych specjalnych jednostek wojsk pancernych.

Za formowanie pododdziałów artylerii i ich uzupełnianie odpowiedzialne są dwa korpusy osobowo-administracyjne: "Royal Horse Artillery" i "Regiment of Artillery". Pierwszemu z nich podlegają trzy pułki artylerii samobieżnej, drugi zaś odpowiada za formowanie oddziałów artylerii polowej, przeciwlotniczej i raketowej, w tym także artylerii samobieżnej.

Jednostki inżynieryjno-saperskie formowane są przez korpus osobowo-administracyjny "Corps of Royal Engineers". Korpusowi temu podporządkowano również służbę inżynieryjno-budowlaną sił powietrznych.

x/ Pułki administracyjne, noszące nazwy poszczególnych hrabstw i dzielnic kraju, były w czasie pierwszej i drugiej wojny światowej oraz jeszcze w latach 50-tych ośrodkami powoływania i szkolenia rekrutów, formowania batalionów liniowych oraz ich uzupełniania w czasie wojny. Z uwagi na wielkie ograniczenie rozmiarów brytyjskich sił lądowych powstała sytuacja, iż jednemu pułkowi administracyjnemu podporządkowany był tylko jeden batalion. Powstała więc konieczność utworzenia mniejszej ilości jednostek administracyjno-terytorialnych, w rezultacie czego powołano 15 brygad, zaś rolę pułków sprowadzono do pielęgnowania tradycji.

Za szkolenie i uzupełnienie pododdziałów łączności jest odpowiedzialna służba łączności - "Royal Corp of Signals".

"Royal Corp of Transport" jest odpowiedzialny za szkolenie i formowanie wszelkiego rodzaju jednostek transportu lądowego, morskiego i powietrznego sił lądowych.

Za przygotowanie kadr i jednostek specjalnych, zaopatrywania, obsługi składów i uzbrojenia sił lądowych odpowiedzialny jest "Royal Army Ordnance Corp".

Służby remontowo-techniczne /Royal Electrical and Mechanical Engineering/ - przygotowuje specjalistów w zakresie eksploatacji i remontu sprzętu radiowego i elektrycznego. Administracją i szkoleniem rezerw oraz uzupełnieniem jednostek marynarki wojennej i lotnictwa zajmują się okręgi morskie i okręgi sił powietrznych.

Zasady rekrutacji i szkolenia rezerwistów oraz baza mobilizacyjna sił zbrojnych Wielkiej Brytanii ukazuje odmiennosc brytyjskiego systemu mobilizacyjnego w porównaniu z kontynentalnymi państwami europejskimi bloku NATO-wskiego. Decydująco na ten stan rzeczy oddziaływa zawodowy charakter sił zbrojnych. Zarówno wojska regularne, jak i rezerwa, składają się z żołnierzy pełniących służbę zawodową na mocy wieloletnich kontraktów.

Brytyjskie założenia mobilizacyjne przewidują możliwość powołania całości rezerw jednocześnie, jak i poszczególnych grup, w zależności od zarysowującej się sytuacji wojskowo - politycznej. Jednakże fakt, iż żołnierze brytyjscy zarówno z wojsk regularnych, jak z rezerw pełnią służbę zawodową na mocy wieloletnich kontraktów, uniemożliwia przeszkolenie większej ilości mężczyzn w rzemiośle wojskowym i tym samym czyni niemożliwe wystawienie masowej armii w krótkim czasie.

Brytyjskie kierownictwo wojskowe, ustanawiając niewielką bazę mobilizacyjną, dostosowało ją do obowiązujących koncepcji prowadzenia wojny. Stworzyło ono realne możliwości wyposażenia wszystkich jednostek, w tym i jednostek nowo formowanych podczas mobilizacji, w nowoczesne uzbrojenie i sprzęt z posiadanych zapasów mobilizacyjnych, bez potrzeby oglądania się na przyszłą produkcję przemysłu zbrojeniowego.

Założenia mobilizacyjne dowództwa brytyjskiego przedstawiają się następująco: stacjonujące na terytorium NRF 1, 2 i 4 dywizje, jak i stanowiące odwód strategiczny - 3 i 5 dywizje oraz 16 i 44 brygadowe grupy powietrznodesantowe, a także jednostki rotacyjne są w pełni ukompletowane i mogą osiągnąć gotowość bojową w ciągu kilku godzin. Przy czym czas ten jest niezbędny na sformowanie z poszczególnych pododdziałów-oddziałów i związków taktycznych. Cechą charakterystyczną organizacji wojsk brytyjskich jest to, iż nie jest ona stała, a poszczególne brygady, czy dywizje tworzy się każdorazowo włączając w ich skład określoną potrzebami bojowymi ilość pododdziałów.

Faktycznej mobilizacji podlegają więc jedynie nieliczne jednostki rezerw zorganizowanych, które mogą być sformowane w ciągu 4-5 dni. Z pododdziałów tych możliwe jest sformowanie dwóch dywizji.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

Siły zbrojne USA, z uwagi na toczącą się wojnę w Wietnamie oraz stacjonowanie zarówno w Europie, jak i w innych częściach świata, są w poważnym stopniu zmobilizowane i aktualnie liczą około 3,5 miliona ludzi. Niemniej jednak istnieje w USA szereg oddziałów i związków nie w pełni ukompletowanych zarówno stanem osobowym, jak i sprzętem technicznym. Do nich należą zwłaszcza jednostki wchodzące w skład odwodu strategicznego, składającego się z dwóch dywizji pancernych, jednej dywizji zmechanizowanej oraz dwóch dywizji piechoty morskiej. Braki w stanach osobowych, uzbrojeniu i sprzęcie tych związków wynoszą od 20 do 45%.

Zarządzenie mobilizacji sił zbrojnych przysługuje w USA prezydentowi /ma prawo powołać 1 milion rezerwistów na okres 24 miesięcy/ i Kongresowi /bez ograniczeń/.

Zdecydowana większość rezerw osobowych sił zbrojnych USA posiada przydziały mobilizacyjne. Są to więc rezerwy zorganizowane, a żołnierze pełnią w nich służbę na zasadzie milicyjno-terytorialnej.

Żołnierze rezerwy zobowiązani są do odbycia w ciągu roku określonej liczby ćwiczeń wojskowych. Pododdziały wyposażone

są w broń i sprzęt niezbędny do zabezpieczenia procesu szkolenia. Pełne uzbrojenie etatowe jednostek rezerw zorganizowanych jest przechowywane w magazynach mobilizacyjnych. Sprzęt ten i uzbrojenie zarówno szkoleniowe, jak i zapasy mobilizacyjne konserwowane są poprzez specjalnie zatrudniony w tym celu personel cywilny, który jednocześnie odbywa w danych jednostkach służbę w ramach rezerw zorganizowanych.

Uwzględniając fakt, że rezerwy sił zbrojnych USA są w większości zorganizowane, poszczególne jednostki mają zapewnione pełne wyposażenie i uzbrojenie /składowane w magazynach mobilizacyjnych/, a ich uzupełnienie jest ściśle terytorialne, przeprowadzenie mobilizacji nie powinno nastręczać poważniejszych trudności.

Aktualny stan rezerw zorganizowanych według poszczególnych grup gotowości jest następujący:

- w skład natychmiastowej gotowości wchodzi dwie dywizje i 4 brygady;
- w skład rezerwy II gotowości wchodzi dwie dywizje i sześć brygad;
- w skład rezerwy III gotowości wchodzi cztery dywizje i osiem brygad.

Osiągnięcie przez powyższe jednostki gotowości nie będzie problemem mobilizacji, lecz należytego przeszkolenia w ramach pododdziałów, oddziałów i związków, co może pochłonąć kilka lub nawet kilkanaście tygodni.

F r a n c j a

Dowództwo francuskie przewiduje, że w pierwszych dniach mobilizacji zostanie powołanych do sił zbrojnych około 1 mln rezerwistów. Wychodząc z założenia, że większość jednostek wojsk operacyjnych jest w wysokim stopniu ukompletowana stanem osobowym już w okresie pokojowym, gros rezerwistów wchłona jednostki OTK. Do tych jednostek przygotowywana jest większość rezerw osobowych.

W systemie mobilizacji francuskich sił zbrojnych, obok organów mobilizacyjnych jednostek wojskowych, istotną rolę spełniają terenowe organy uzupełnień. Do nich należą sztaby okręgów wojskowych, podokręgów wojskowych oraz wojskowe dele-

gatury departamentalne. Przy czym te ostatnie utworzono w tych departamentach, w których nie ma siedzib sztabów okręgów, czy podokręgów wojskowych. Na wszystkich tych organach ciąży, obok wielu innych, zadania planowania i uzupełniania sił zbrojnych w czasie pokoju i wojny.

Wyszczególnione powyżej terytorialne organy wojskowe są jednocześnie dowództwami obrony terytorialnej, ciąży więc na nich obowiązek mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk OTK.

Francuskie wojska obrony terytorialnej są w wysokim stopniu skadrowane. W wyniku ich mobilizacyjnego rozwinięcia, powiększone zostaną prawie pięciokrotnie. Obrazuje to wielkość wysiłku, jakiemu będzie musiał sprostać francuski system mobilizacyjny.

Spośród wszystkich jednostek obrony terytorialnej w największym stopniu skadrowane są pułki podokręgowe. Każdy pułk składa się z jednej kompanii i niektórych komórek przeznaczonych do przeprowadzenia sprawnej mobilizacji. Aktualnie istnieje około 15 pułków podokręgowych. W departamentach, w których ze względu na trudności koszarowe brak nawet załączków pułków, istnieją ośrodki mobilizacyjne. W dyspozycji tych ośrodków znajdują się odpowiednie plany mobilizacyjne i szkoleniowe, w oparciu o które prowadzi się okresowe szkolenie rezerw osobowych oraz ćwiczenia mobilizacyjne.

Zdecydowana większość rezerw osobowych, przewidzianych do mobilizacyjnego uzupełnienia sił zbrojnych Francji przewidziana jest do jednostek OTK. Zarówno w szkoleniu, jak i gromadzeniu rezerw osobowych stosuje się w maksymalnym stopniu zasadę terytorialności. Rezerwiści zazwyczaj otrzymują przydziały mobilizacyjne do jednostek podokręgu wojskowego, na terenie którego mieszkają lub też najbliższych podokręgów sąsiednich.

W celu podtrzymania gotowości bojowej skadrowanych jednostek OTK prowadzi się okresowe szkolenia i ćwiczenia mobilizacyjne. Okresowe powoływanie rezerwistów na szkolenie i ćwiczenia mobilizacyjne ma charakter obowiązkowy. Szeregowcy i podoficerowie mogą być powołani na przeszkolenie w ciągu 6 lat po 12 dni rocznie, natomiast oficerowie - w ciągu 18 lat po około 70 dni rocznie.

Największe znaczenie dla utrzymania wysokiego stopnia gotowości bojowej rezerw mają ćwiczenia mobilizacyjno - taktyczne całych skadowanych jednostek OTK, a więc kompanii, czy też całych pułków. Przewiduje się następujące terminy mobilizacji jednostek przez ośrodki mobilizacyjne: dla kompanii - 1 doba, dla pułku 3 doby.

W przypadku mobilizacji jednostki przez ośrodek mobilizacyjny na dwa dni wcześniej powołuje się grupę organizacyjną /7 oficerów i 24 podoficerów rezerwy/ dla przygotowania mobilizacji. Pozostali rezerwiści otrzymują zawiadomienia o obowiązku stawienia się w określonym czasie na punkty zbiorcze przy posterunkach żandarmerii. Stąd odwożeni są transportem samochodowym do koszar ośrodka mobilizacyjnego. W koszarach komisja złożona z lekarzy - oficerów służby zawodowej i rezerwy prowadzi badania lekarskie. Po zakwalifikowaniu przez lekarzy żołnierze otrzymują umundurowanie, dokonuje się podziału organizacyjnego, wydaje sformowanym plutonom broń, po czym następuje wymarsz pododdziałów do przewidzianych rejonów dyslokacji.

Pododdziały i oddziały skadowanych jednostek OTK często biorą udział w różnych ćwiczeniach wojsk obrony terytorialnej. Ilość tych ćwiczeń stale wzrasta. Aktywność z jaką francuskie władze wojskowe, jak i cywilne, zajmują się problemem sprawności systemu mobilizacyjnego i szkolenia rezerw osobowych, wykazuje jak duże znaczenie przywiązuje się w tym kraju do mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych w wypadku wojny.

Obok mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk operacyjnych i OTK, w szerokim zakresie zaplanowana jest mobilizacja obrony cywilnej. W jej ramach mają być zmobilizowane jednostki oparte na strukturze wojskowej w postaci okręgowych i departamentalnych pułków obrony cywilnej oraz batalionów opieki. Poza jednostkami typu wojskowego, obrona cywilna obejmuje wszystkie służby państwowe i organizacje społeczne,

Uwzględniając fakt, że francuskie wojska operacyjne /2 KA-1 i 3 DZ, 1 KA-4,7, 8 DZ oraz 11 LDI/ posiadają braki w stanie osobowym w wysokości 10% w stosunku do ich pełnego etatu, na ich pełne ukompletowanie trzeba zaledwie kilka godzin.

Aktualny stan wojsk obrony terytorialnej liczący 52 000 żołnierzy i 63 000 żandarmów ma być powiększony na wypadek wojny do 430 000 żołnierzy OTK i 120 000 żandarmów. Na bazie istniejących | aktualnie jednostek OTK mają być sformowane w toku mobilizacji: dywizja alpejska i 12 brygad piechoty - w ciągu 10 dni oraz 100 pułków piechoty - w ciągu 3 dni.

B e l g i a

W wypadku mobilizacji dowództwo belgijskie planuje powołać jedynie część przeszkolonych rezerwistów, a mianowicie:

- 17 000 oficerów;
- 28 000 podoficerów;
- 195 000 szeregowców.

W zależności od sytuacji przewiduje się zarządzić mobilizację częściową lub powszechną.

Bezpośrednimi organami przygotowującymi mobilizację jednostek wojskowych są ośrodki mobilizacyjne oraz sztab korpusu armijnego. Ośrodki te tworzą system mobilizacyjny sił zbrojnych Belgii.

W skład ośrodka mobilizacyjnego wchodzi personel administracyjny i techniczny, którego zadaniem jest przygotowanie mobilizacji określonej ilości jednostek rezerwowych oraz konserwacja sprzętu i uzbrojenia, przeznaczonego dla tych jednostek.

Do zadań ośrodka mobilizacyjnego w czasie pokoju należy:

- przeprowadzenie ewidencji żołnierzy rezerwy będących na przydziałach mobilizacyjnych rozwijanych przez dany ośrodek jednostek /oficerów, podoficerów i szeregowców/;
- opracowywanie rozkazów mobilizacyjnych;
- opracowywanie planów ewakuacji sprzętu i uzbrojenia;
- przygotowywanie wojskowych obozów mobilizacyjnych i ich obrony przeciwlotniczej.

Ośrodki mobilizacyjne posiadają własne magazyny mundurowe, składy uzbrojenia i sprzętu, amunicji, materiałów pędnych i smarów. Środki materiałowe składowane są w magazynach nie według asortymentu, lecz na pododdziały /plutony, kompanie/.

W przypadku zarządzenia mobilizacji powszechnej, ośrodki mobilizacyjne powołują skrycie, na kilka dni wcześniej, około

20% składu osobowego mobilizowanej jednostki /są to ludzie specjalnie wytypowani/. Wykorzystuje się ich do organizowania obozów mobilizacyjnych, które rozwija się zazwyczaj w odległości kilka kilometrów od ośrodków mobilizacyjnych.

O zarządzeniu mobilizacji powszechnej ogłasza się przy pomocy radia lub obwieszczeń publicznych. Mobilizacyjne uzupełnienie jednostek wojskowych odbywa się na zasadzie terytorialnej. Każdy rezerwista zna w okresie pokoju swój przydział służbowy i miejsce stawiennictwa na wypadek mobilizacji. Rezerwiści są zobowiązani zabrać ze sobą żywność na dwa dni.

Ocenia się, że podstawowe jednostki sił zbrojnych Belgii mogą osiągnąć gotowość bojową w następujących terminach: Oddany do dyspozycji dowództwa NATO 1 KA /1, 16 DZ/ jest w wysokim stopniu ukompletowany i może być w każdej chwili użyty do działań. Wysoką gotowość bojową posiada również pułk powietrznodesantowy komandosów. Dwie dywizje rezerwowe /2 i 4 DZ/ są w wysokim stopniu skadrowane i na ich mobilizacyjne rozwinięcie niezbędne są 2-3 doby.

Trzonem belgijskich wojsk OTK jest 3 DP. Jest to jednostka skadrowana. Na jej mobilizacyjne rozwinięcie niezbędne są 3-4 doby.

H o l a n d i a

Cechą charakterystyczną holenderskiego systemu mobilizacyjnego, co wynika z przedstawionej organizacji rezerw, jest terytorialność w uzupełnieniu potrzeb mobilizacyjnych sił zbrojnych. Sposób pełnienia służby zasadniczej /w jednostkach wojskowych i na "krótkotrwałym zwolnieniu"/, czy też w rezerwie /w batalionach skadrowanych typu "RIM" i po ich opuszczeniu/ pozwala na skryte /bez oficjalnego ogłoszenia/ przeprowadzenie mobilizacji. Z uwagi na to jednostki regularne /1 i 4 DZ/, w składzie których znajdują się pododdziały skadrowane typu "RIM", mają się uzupełnić w ciągu jednego dnia.

Jednostki rezerwowe /5 DP, 101 BP oraz 101 i 102 zgrupowanie artylerii/, dzięki posiadaniu załączków mobilizacyjnych oraz własnych składów uzbrojenia, sprzętu i wyposażenia, mają być zmobilizowane w ciągu 2-3 dni od chwili zarządzenia mobilizacji.

Wojska OTK, których główną siłę stanowią 3 brygady piechoty mogą być zmobilizowane w ciągu 2-3 dni.

D a n i a

W strukturze organizacyjnej wojsk lądowych Danii występują dwa oddzielne piony: bojowy i szkoleniowo-mobilizacyjny. W związku z tym występują dwojakiego rodzaju jednostki: bojowe i szkoleniowo-mobilizacyjne. Jednostkami bojowymi są dywizje i brygady /o strukturze batalionowej/, natomiast szkoleniowo-mobilizacyjnymi - pułki poszczególnych rodzajów wojsk.

W przypadku jednostek bojowych występuje tylko jeden typ dywizji, mianowicie piechoty oraz dwa typy brygad: osłony /zmechanizowane/ i mobilizacyjne /zmotoryzowane/.

Dywizja piechoty jest najwyższym związkiem taktycznym o zmiennym składzie. W okresie pokojowym istnieje tylko dowództwo i sztab /wraz z kompanią sztabową/.

Brygady osłony są oddziałami w zasadzie w pełni uкомплекtoowanymi już w okresie pokojowym /85%/. Jednakże pododdziały wchodzące w ich skład znajdują się zazwyczaj w poszczególnych pułkach, a tylko na okres alarmów, ćwiczeń i działań wojennych wchodzi pod rozkazy dowódców brygad.

Brygady mobilizacyjne, czyli skadrowane mają w okresie pokoju tylko dowództwo i sztab. Na okres ćwiczeń lub działań wojennych są one zmobilizowane w pierwszej kolejności w oparciu o skadrowane bataliony w poszczególnych pułkach.

Pułki poszczególnych rodzajów wojsk spełniają wyłącznie rolę ośrodków szkolenia, przygotowując ludzi dla jednostek bojowych, a więc dla poszczególnych brygad. W każdym pułku w pełni uкомплекtowany jest zwykle jeden batalion /dywizjon/ wydzielony do brygady osłony, pozostałe natomiast są skadrowane i zajmują się głównie szkoleniem rezerwistów. Na okres ćwiczeń, czy działań wojennych bataliony skadrowane po uzupełnieniu ich stanem osobowym, są skierowane do dyspozycji brygad mobilizacyjnych.

Z uwagi na to, że siły lądowe Danii podzielone są terytorialnie na siły Półwyspu Jutlandzkiego oraz siły Wysp Duńskich, podział ten dotyczy również pułków szkolnych. Na pół-

wyspie Jutlandzkim znajduje się cztery pułki piechoty , pułk czołgów, pułk artylerii przeciwlotniczej, pułk inżynieryjno - saperski, pułk łączności, pułk transportowy. Na Wyspach Duńskich rozmieszczone są cztery pułki piechoty, pułk czołgów, pułk artylerii przeciwlotniczej, pułk gwardii królewskiej , pułk inżynieryjno-saperski, pułk łączności, pułk transportowy.

Dowództwo duńskie dysponuje 130 tys. wyszkolonych rezerwistów. Ilość ta całkowicie zabezpiecza plany mobilizacyjne duńskich sił zbrojnych. Większość przeszkolonych rezerwistów przewiduje się wykorzystać w celu mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk lądowych.

W wypadku mobilizacji przewiduje się uzupełnić 3 istniejące brygady osłony w ciągu kilkunastu godzin. W czasie tym przewiduje się nie tylko uzupełnić poszczególne jednostki do pełnego stanu etatowego, ale również wyprowadzić z poszczególnych garnizonów /pułków szkolnych/ w rejon alarmowe.

Rozwinięcie czterech brygad mobilizacyjnych przewiduje się osiągnąć w ciągu 48 godzin. Czas ten przewidziany jest na wcielenie rezerwistów do poszczególnych pododdziałów /rezerwiści przybywają do poszczególnych pułków, gdzie znajdują się magazyny sprzętu i uzbrojenia/ oraz wyprowadzenie ich w rejon alarmowy w celu sformowania danej brygady.

Jednostki wsparcia /artylerii, wojska inżynieryjno-saperskie, łączności, służb zaopatrzenia, obsługi/ są również skadrowane. W okresie pokoju są one w części ukompletowane i w wypadku mobilizacji są rozwijane w podobny sposób i w tym samym czasie co brygady mobilizacyjne.

Duńskie siły obrony terytorialnej składają się z 15 batalionów piechoty i 15 dywizjonów artylerii obrony lokalnej oraz 500 kompanii obrony regionalnej. Siły obrony lokalnej liczą 15 000 ludzi, zaś siły obrony regionalnej - 55 000 ludzi.

Bataliony piechoty i dywizji artylerii obrony lokalnej będą mobilizowane tuż po zakończeniu mobilizacji brygad /a niekiedy równolegle/. Uwzględniając fakt, że część kadry tych jednostek pełni służbę już w okresie pokojowym, a uzbrojenie i sprzęt znajduje się w magazynach mobilizacyjnych oraz to , że rezerwiści zamieszkują w pobliżu swoich pododdziałów - jednostki te mogą osiągnąć gotowość bojową w ciągu 4 dni.

Mobilizacja pododdziałów obrony regionalnej polegać będzie głównie na przeprowadzeniu zbiórek poszczególnych kompanii, ponieważ rezerwiści przewidziani do nich posiadają umundurowanie osobiste, uzbrojenie i wyposażenie przy sobie. W tym przypadku zmobilizowanie tych pododdziałów możliwe będzie w ciągu 24 godzin.

Z a k o ń c z e n i e

Współczesne środki walki, głównie zaś broń jądrowa i środki jej przenoszenia, wytworzyły całkowicie nową sytuację w dziedzinie przygotowania państw, w tym i sił zbrojnych na wypadek wojny. W ogromnej sile niszczycielskiej broni nuklearnej tkwi wielka siła destrukcyjna. Może ona nie tylko zakłócić ale i sparaliżować funkcjonowanie aparatu państwowego i gospodarki zabezpieczającej działania sił zbrojnych. Z uwagi na to wojna przestała być wyłącznym aktem sił zbrojnych, lecz stała się przedsięwzięciem całych państw wraz z ich potencjałem ludzkim i gospodarczym.

Nieograniczony wręcz zasięg działania i ogromna siła niszczycielska broni nuklearnej, pozwalająca uzyskać ogromne efekty w zakłóceniu, czy wręcz sparaliżowaniu całego zaplecza, zmusiły do poszukiwania nowych rozwiązań w dziedzinie mobilizacji sił zbrojnych. Jest bowiem faktem bezspornym, iż nieoczekiwane uderzenie za pomocą broni nuklearnej na ważniejsze ośrodki demograficzne i administracyjno-gospodarcze stawia pod znakiem zapytania możliwość pełnego rozwinięcia mobilizacyjnego sił zbrojnych, a tym samym i możliwość skutecznego oporu.

Wizja niezwykle niszczycielskiej wojny skłoniła koła wojskowe państw imperialistycznych do wypracowania takich koncepcji militarnych, które w ich przekonaniu zabezpieczałyby je przed zniszczeniem. Koncepcją o takim znaczeniu jest właśnie strategia "elastycznego reagowania", zakładająca możliwość prowadzenia działań wojennych w jakimś bliżej nieokreślonym czasie bez użycia broni nuklearnej. W przekonaniu autorów tej koncepcji dawałaby ona możliwość pełniejszego przygotowania i uruchomienia całych potencjałów militarnych.

Założenia współczesnych doktryn wojennych podyktowały konieczność zastosowania takich form organizacyjnych całych systemów militarnych i sposobów ich mobilizacyjnego rozwinięcia, które by sprostały naczelnemu wymaganiu w tym zakresie, a więc maksymalnie skrytemu i szybkiemu postawieniu ich w stan gotowości bojowej. Prowadzone przygotowania w tym względzie dotyczą wielu dziedzin działalności ekonomicznej, technicznej, organizacyjnej.

W większości rozpatrywanych państw systemy militarne tak są zbudowane, że pozwalają na natychmiastowe nawet użycie części sił zbrojnych do działań i pod ich osłoną - na uruchomienie reszty, czyli rozwinięcie mobilizacyjne całego potencjału militarnego. Znajduje to wyraz w utrzymywaniu części sił zbrojnych w wysokim stopniu ukompletowanych oraz znacznej części w mniejszym lub większym stopniu skadrowanych, bądź też w postaci załączków jednostek przewidzianych do rozwinięcia w toku mobilizacji.

W systemach sił zbrojnych prezentowanych państw występują istotne różnice. W siłach zbrojnych Wielkiej Brytanii i Danii występuje oddzielnie pion szkoleniowy i pion bojowy. Pion szkoleniowy to brygady administracyjno-terytorialne w Wielkiej Brytanii oraz pułki - w Danii. W jednostkach tych odbywa się cały proces szkolenia żołnierzy. Są one jednocześnie jednostkami mobilizującymi. Gotowe więc - wyszkolone, bądź zmobilizowane pododdziały przekazują dowództwom jednostek bojowych. Brygady i dywizje /jako jednostki bojowe/ są odciążone od podstawowego szkolenia i jednocześnie od mobilizowania pododdziałów. W pozostałych armiach obie te funkcje są zintegrowane, w ramach oddziałów i związków taktycznych - są to więc jednostki o stałej organizacji i w nich odbywa się cały proces szkolenia. Dowództwa tych jednostek planują i kierują zarówno szkoleniem, jak i mobilizacją swoich oddziałów, czy związków.

W części prezentowanych sił zbrojnych państw NATO występuje tendencja do skrócenia czasu zasadniczej służby wojskowej i wprowadzania zawodowej służby dla szeregowców. W Bundeswehrze żołnierze zawodowi stanowią 52% całego jej stanu osobowego, zaś w ciągu najbliższych lat ilość ich ma wzrosnąć

do 62%. We Francji żołnierze zawodowi stanowią 53,5% aktualnego stanu sił zbrojnych. Belgia natomiast zamierza wprowadzić całkowicie zawodową służbę wojskową.

Aktualnie obowiązujące w państwach NATO założenia mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych zakładają "dokompletowanie" części sił zbrojnych /głównie wojsk pancernych i OPK/, szerokie natomiast rozwinięcie mobilizacyjne wojsk obrony terytorialnej i obrony cywilnej. Jest to zjawisko odwrotne do sytuacji zaistniałej w tym względzie w okresie poprzedzającym drugą wojnę światową. Plany mobilizacyjne rozwinięcia hitlerowskiego Wehrmachtu zakładały podwojenie wojsk lądowych - z 53 dywizji do 106. Aktualne plany mobilizacyjne Bundeswehry zakładają rozwinięcie z 12 dywizji - 24 tego typu związków. Francuskie plany mobilizacyjne przed drugą wojną światową przewidywały zwiększenie wojsk lądowych w wyniku mobilizacyjnego rozwinięcia z 45 do 99 dywizji. Obecnie Francja posiada jedynie 6 dywizji i nie zamierza tej ilości powiększać.

Z przygotowanych liczb, obrazujących rozmiary mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk lądowych przed wybuchem drugiej wojny światowej i obecnie wynika radykalne ograniczenie ich ilości. Jest to jednak ograniczenie pozorne, bowiem zarówno przykłady przytoczonych tu państw, jak też i innych państw bloku NATO-wskiego wykazują, że przygotowuje się szeroką rozbudowę tej części sił militarnych, która przed drugą wojną światową stanowiła raczej ich margines, natomiast obecnie liczebnością przerasta znacznie trzon sił zbrojnych, który stanowią wojska operacyjne. We Francji np. przewiduje się użycie w ramach różnych form obrony terytorialnej w tym i obrony cywilnej około 4 milionów osób.

Powyższe wskazuje, iż nadal istnieją ogromne potrzeby w zakresie stanu osobowego. Stąd też współczesne systemy mobilizacyjne państw i sił zbrojnych stoją przed trudnym nadal do rozwiązania problemem: jak najefektywniejszego wykorzystania całości zasobów osobowych z punktu widzenia potrzeb ewentualnej wojny. A są to nadal wymagania ogromne, zapewni bowiem należy odpowiednią ilość kadr fachowych gospodarce narodowej w celu rozwijania produkcji niezbędnych dóbr materialnych, zabezpieczyć jej ciągle funkcjonowanie w czasie wojny i jednocześnie zapewnić systematyczne uzupełnianie sił zbrojnych.

Doświadczenie drugiej wojny światowej wykazuje, że jej faktyczne potrzeby wielokrotnie przerosły wszelkie przewidywania co do ilości sił niezbędnych do jej prowadzenia. Poszczególne państwa osiągnęły następującą najwyższą liczebność sił zbrojnych w toku trwania wojny: USA - 12 245 tys. żołnierzy /sierpień 1945 r./, Wielka Brytania - 4 683 tys. żołnierzy /1945 r./, Niemcy hitlerowskie - 9 555 tys. żołnierzy /1943 r./. Na każdego jednego żołnierza walczącego musiało pracować na zapleczu 3-5 osób, z tego 1-2 w gałęziach gospodarki zaspokajających bezpośrednie potrzeby sił zbrojnych ponad 15% ogółu ludności, Wielka Brytania - 11,1%, zaś USA-9,6%. Na przeszkodzie dalszej mobilizacji stanęło całkowite wyczerpanie zasobów ludzkich.

Cechą charakterystyczną systemów mobilizacyjnych omawianej grupy państw NATO jest dążność do możliwie pełnego mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych w sposób skryty, przez stopniowe powoływanie grup rezerwistów pod pozorem ćwiczeń i tą drogą podnoszenie stopnia ukompletowania poszczególnych grup jednostek. Skryte prowadzenie mobilizacji ma w efekcie umożliwić zaskoczenie przeciwnika i postawienie się w korzystniejszej sytuacji.

Kierownictwa wojskowe państw NATO zakładają również możliwość prowadzenia mobilizacji jawnej. Jej powodzenie uzależnia się jednak od szybkości zrealizowania zaplanowanych przedsięwzięć. W tym celu stosuje się zasadę terytorialności w gromadzeniu rezerw osobowych, tworzy się ośrodki mobilizacyjne, w których gromadzone jest uzbrojenie i sprzęt dla poszczególnych jednostek, stosuje się nowe metody konserwacji uzbrojenia, umożliwiające szybkie doprowadzenie go do stanu używalności oraz wydaje się rezerwistom umundurowania i osobiste wyposażenie na przechowanie do domu.

Jednakże w rozpatrywanym wariantcie działań wojennych na europejskim teatrze wojny, szybkość mobilizacyjnego rozwinięcia może mieć wielkie praktyczne znaczenie jedynie w przypadku kontynentalnych państw Europy. W przypadku państw morskich, jak W. Brytania, a tym bardziej odległych o wiele tysięcy km, jak USA, o wiele większą trudnością do pokonania będzie przetransportowanie jednostek, niż ich mobilizacyjne rozwinięcie.

Całkowitego rozwiązania tego problemu nie przynosi nawet użycie transportu powietrznego, bowiem nie może on być użyty do przewozu sprzętu ciężkiego. Wprawdzie zarówno Anglicy, jak i Amerykanie część tego sprzętu zgromadzili na terytorium NRF, jednakże jego rozkonserwowanie i przyjęcie przez pododdziały nastrocza nadal poważne trudności. Fakt ten w poważny sposób utrudni dowództwu sił zbrojnych NATO postawienie w krótkim czasie w stan gotowości bojowej całości sił przewidzianych do jego dyspozycji.

Wykaz wykorzystanych ważniejszych opracowań i materiałów wykonanych przez Zarząd II Sztabu Generalnego:

1. Możliwości narastania sił. Wariant ugrupowania bojowego sił lądowych NATO na SETDW. System alarmowy NATO. 1966 r.
2. Informator o siłach zbrojnych głównych państw kapitalistycznych. Związki operacyjne i taktyczne. 1968 r.
3. Brytyjski system mobilizacyjny i możliwości wzmacniania wojsk brytyjskich na środkowoeuropejskim TDW. Przegląd Informacyjny nr 3/68.
4. Analiza stanu i rozwoju sił powietrznych NRF. Przegląd Informacyjny nr 4/68.
5. Rola NRF w NATO. Przegląd Informacyjny nr 6/68.
6. Szkolenie bojowe brytyjskich sił lądowych w roku 1967. Przegląd Informacyjny nr 9/68.
7. Siły zbrojne niektórych państw kapitalistycznych w świetle budżetów wojskowych na rok 1967. Przegląd Informacyjny nr 10/67.
8. Problemy zachodniemieckiej doktryny wojennej. Przegląd Informacyjny nr 9/67.
9. Organizacja administracji wojskowej i stan etatowy pracowników cywilnych Bundeswehry. Przegląd Informacyjny nr 3/66.
10. Zasady przejścia Stanów Zjednoczonych z okresu pokojowego na okres wojny. 1960 r.
11. Skład i organizacja amerykańskich rezerw sił zbrojnych. Przegląd Informacyjny nr 7/68.
12. Przygotowania wojenne NRF w świetle ustawodawstwa stanu wyjątkowego. Przegląd Informacyjny nr 6/68.
13. Potencjał ludzki Bundeswehry a problem mobilizacji. Biuletyn Informacyjny nr 1/69.
14. Ogólna charakterystyka koncepcji strategicznych imperia - lizmu. Przegląd Informacyjny nr 8/69.
15. Charakterystyka systemu szkolenia w siłach zbrojnych Danii. Przegląd Informacyjny nr 8/69.
16. Vademecum operacyjne o NRF, 1969 r.
17. Vademecum operacyjne - Francja, 1969 r.
18. Vademecum operacyjne - Wielka Brytania, 1970 r.

Wyk. w 200 egz.

Egz.nr 1-100-BT ASG, egz.nr 101-200-BT COSO

Wyk. ppłk Lewandowski, druk JD, dn. 19.3.71r.

nr ks. 0941/01549/WW.

kor. MG

BIBLIOTEKA SZKOLENIO
KADEMI VERABU GENEALIA
n. gen. broni K. Swierczewsk
BIBLIOTEKA